

Lietuvos SVEIKATA

Priedas
Publicum
sanitas

J. Simanska: gyvenimo knygą pavadinčiau „Stiprios moters užrašai“

lsveikata.lt | Trisdešimt pirmieji leidimo metai | Nr. 23 (1579) 2024 birželio 6-12 d. | Specializuotas savaitraštis | Kaina - 3,50 Eur

Žiežirbos Utenoje: pritrūko komunikacijos iš vadovo

Keletas gydytojų skundžiasi dėl netikėtų pokyčių Utenos ligoninėje. Problemų židinys – Reanimacijos anesteziologijos skyriuje. Kai kurie čia dirbantys medikai nerimauja, ar gera mintis buvo sujungti Reanimacijos skyrių su Anesteziologijos. Kilęs šurmulyš jau pasiekė savivaldybės tarybą, žiniasklaidą. Ligoninės vadovas Tomas Saladis patikina, kad sprendimas suderintas su steigėjas, restruktūrizacija vyksta sklandžiai. 3p.

ŽINODAMAS jauti GYVENIMO PULSĄ

„Lietuvos sveikata“ -
ir didžiuosiuose šalies prekybos centruose!

ISSN 1648-1437

Aktualijos

20 vaistinių ir klinikų įtariamoms sudariusios kartelį

Oficiali maisto papildų bei kosmetikos „Dr. Ohhira“ produkcijos atstovė Lietuvoje bendrovė „Giantera“ bei dar 19 jos prekes platinančių vaistinių ir klinikų galėjo sudaryti kartelinį susitarimą. Dėl baudų įmonėms Konkurencijos taryba spęs vėliau, išklausiusi įmonių argumentų.

Įtarus, kad bendrovė „Giantera“ su jos prekių platintojomis susitarė neparduoti jų mažesnėmis nei tiekėjo kainomis ir taip apribojo konkurenciją, Konkurencijos taryba atliko tyrimą ir išsiuntė įmonėms pranešimą apie galimą įstatymo pažeidimą.

Ribojo konkurenciją

Konkrencijos taryba baigė tyrimą ir išsiuntė įmonėms pranešimą apie galimą įstatymo pažeidimą.

Savo ruožtu „Giantera“ pranešė kategoriškai nesutinkanti su kaltinimais dėl kartelinio susitarimo – tokia veikla, anot jos, nebuvo vykdoma.

Tyrimas, anot tarybos, pradėtas įtarus, kad „Giantera“ su jos prekių platintojomis susitarė neparduoti jų mažesnėmis nei tiekėjo kainomis ir taip apribojo konkurenciją.

Be „Gianteros“, susitarime, įtariama, dalyvavo „Apotheka Pharma“ (apotheka.lt), „Bio Sala“ (livin.lt), „Bioklinika“ (newcrush.com), vienai grupei priklausančios „Entafarma“ ir Mano vaistinė (manovaistinė.lt), „Filmai ir kvapai“ (aromama.lt), Universiteto vaistinė (universiteto.vaistine.eu), vienos grupės įmonės „Azeta“ vaistinė, „Azeta“, EVD ir „Euroapotheca“ (eurovaistinė.lt), „Eko 123“ (eko123.lt), „Creator Japonicus“ (japoko.com), Opepos vaistinė (sveikatospasaulis.lt), „Alatona“ (vitaminoza.lt), „Newglow“ vaistinė, Pilėnų vaistinė, „Urticae“ vaistinė ir klinika „Unavita“.

Tuo metu nesurinkus pakankamai duomenų dėl bendrovių Atgijos vaistinė, „Soderma“, Žvejų vaistinė, „Eurovaistinė“ ir „UnaVita“ dalyvavimo kartelyje tyrimą jų atžvilgiu siūloma nutraukti.

„Entafarma“ ir „Mano vaistinė“ tyrimo metu bendradarbiavo su taryba, pripažino pažeidimą ir prašė sumažinti baudą, o „Azeta“ vaisti-

„Giantera“ Konkurencijos tarybai siūlė papildomas technologines priemones, įskaitant elektroninio pašto ir skambučių turinio analizę dirbtinio intelekto pagalba, kurios padėtų ateityje išvengti tokių nesusipratimų ir interpretacijų, tačiau palaikymo iš tarybos nesulaukė, – pranešime teigė pagrindinis įmonės akcininkas Gintaras Miežis.

„Azeta“, EVD ir „Euroapotheca“ taip pat pateikė pažeidimo pripažinimo pareiškimus.

Draudė taikyti akcijas

Pasak pranešimo, „Giantera“ su platintojomis 2015-2022 metais galimai įgyvendino bendrą strategiją, kuria siekė išlaikyti aukštesnes „Dr. Ohhira“ maisto papildų ir kosmetikos pardavimo kainas. „Giantera“ stebėjo platintojų kainas, draudė jiems taikyti lojalumo programas, akcijas, išpardavimus, išpėdavo dėl sutartų kainų nesilaikymo, grasindavo sustabdyti prekių tiekimą.

Be to, patys platintojai taip pat stebėjo vieni kitų taikomas kainas ir pastebėję mažesnes informuodavo „Gianterą“.

Visos įmonės, susipažinusios su tyrėjų surinkta medžiaga ir vertinimu, turi teisę raštu pateikti savo argumentus tarybai bei išklausymo posėdyje pristatyti poziciją žodžiu – tik tuomet taryba priims galutinį nutarimą dėl galimo pažeidimo ir skirs finansines sankcijas.

Įtarimai nebūtinai pasitvirtins

„Giantera“ antradienį pranešė nuo 2022 metų gegužės bendradarbiavusi su Konkurencijos taryba, teikė visus prašomus ir reikalingus dokumentus.

„Giantera“ Konkurencijos tarybai siūlė papildomas technologines priemones, įskaitant elektroninio pašto ir skambučių turinio analizę dirbtinio intelekto pagalba, kurios padėtų ateityje išvengti tokių nesusipratimų ir interpretacijų, tačiau palaikymo iš tarybos nesulaukė, – pranešime teigė pagrindinis įmonės akcininkas Gintaras Miežis.

Anot jo, stebina, kad informacija paviešinta dar neturint galutinio sprendimo – nesilaikant nekaltumo prezumpcijos, nepalikus pakankamai laiko įmonei susipažinti su 88 puslapių tarybos pranešimu.

„Tai nėra nuosprendis ar kaltės pripažinimas, o tik informacija apie įtarimus, kurie nebūtinai pasitvirtins. Tokių kaltinimų paskelbimas, kol kaltė nėra įrodyta, daro didžiulę žalą tiek įmonei, tiek atstovaujamo prekės ženklo reputacijai“, – tikino G.Miežis. ●

L.S.-BNS

Už tarnybą kariuomenėje – aukštesnis balas

Už tarnavimą Lietuvos kariuomenėje po mokyklos – aukštesnis balas stojant į universitetą ar kolegiją. Seimo Švietimo ir mokslo komiteto narės Editos Rudelienės (nuotr.) teigimu, priėmus tokią valstybės paskatą, karo prievolė jaunuoliams taps patrauklesnė.

Antradienį Seime pateikta Mokslo ir studijų įstatymo pataisa, pagal

kurią stojančiųjų į aukštąsias mokyklas konkursinis balas bus skaičiuojamas ne tik iš brandos egzaminų, kitų gebėjimų įvertinimo rezultatų, bet ir užskaitant privalomą pradinę karo tarnybą. Pagal pataisą, „atlikta 9 mėnesių privaloma pradinė karo tarnyba prilyginama 12 mėnesių praktinės veiklos patirčiai“.

„O tokia patirtis – tai didelis plusas renkantis savo svajonių studijas, – sako Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūno pavaduotoja E.Rudelienė. – Kai dabartinė valdančioji dauguma priims pataisą, privaloma karinė tarnyba jaunuoliams reikš ne vien idėjinę pareigą tarnauti tėvynei, bet ir paprasčiausiai asmeniškai apsimokės, atneš pragmatinės naudos, bus kaip skatinimo siekti aukštesnių įvertinimų veiksnys.“

Pagal pereinamąjį Vilniaus universiteto pristatytą gyventojų nuomonės tyrimą, 46 proc. apklaustųjų pritaria privalomajai karinei tarnybai, 35,2 proc. atsakė greičiau pritariantys, nei nepritariantys. ●

L.S. INF.

Nagrinės kreipimąsi

Konstitucinis Teismas (KT) antradienį priėmė nagrinėti Seimo Laisvės frakcijos narės Morganos Danielės ir grupės Seimo narių kreipimąsi dėl draudimo pasinaudoti pagalbinio apvaisinimo vienišoms moterims ir nesusituokusioms poroms.

Anot parlamentarės, šiuo metu Pagalbinio apvaisinimo įstatymas numato teisę į pagalbinį apvaisinimą tik žmonėms, sudariusiems santuoką ar registruotą partnerystę, o visi kiti asmenys diskriminuojami minėto reguliavimo atžvilgiu.

„Toks teisinis reguliavimas, pareiškėjos teigimu, neatitinka daugelio Europos valstybių praktikos, pagal kurią pagalbinio apvaisinimo procedūros užtikrinamos tiek nesusituokusi-

sioms poroms, tiek ir vienišoms moterims“, – rašoma KT pranešime.

Kreipimesi, kurį pasirašė 40 parlamentarų, teigiama, jog tokiu būdu pažeidžiamas moterų ir porų orumas.

Seimo narės duomenimis, Lietuvoje su nevaisingumo liga susiduria apie 50 tūkst. porų ir jų kasmet daugėja. Apie tūkstantį porų kasmet pasinaudoja pagalbinio apvaisinimo paslaugomis, o pagalbinio apvaisinimo pagalba per metus Lietuvoje gimsta apie 400 vaikų.

Pasak M.Danielės, dar tiek pat porų tokių paslaugų Lietuvoje gauti negali, nes nėra susituokę. Pagalbinio apvaisinimo paslauga taip pat negali pasinaudoti tinkamo partnerio nesusituokusios moterys, norinčios ir galinčios susilaukti naujagimių. ●

L.S. INF.

Darbą pradėjo dar vienas sveikatos centras

Nuo birželio 1-osios oficialiai pradėjo veikti Klaipėdos rajono savivaldybės sveikatos centras. Įstaiga įkurta sujungus Gargždų ligoninę ir Gargždų pirminės sveikatos priežiūros centrą, rašoma Klaipėdos rajono savivaldybės pranešime žiniasklaidai.

Sveikatos centre dirbs daugiau nei 340 darbuotojų. Ir toliau veiks ambulatorijos, medicinos punktai ir padaliniai.

„Paciento poreikiai – vienas įstaigos prioritetų. Savo sveikatą šeimos gydytojams čia yra patikėję daugiau nei 24 tūkst. gyventojų. Skaičiuojama, kad per metus įvyks daugiau kaip 300 tūkst. vizitų pas gydytojus profilaktiniais ir gydomaisiais tikslais, bus atlikta per 100 tūkst. reabilitacijos procedūrų. Be to, kasdien per 20 pacientų gydoma ir Vidaus ligų skyriuje. Įsteigus

Sveikatos centrą, jie gaus dar daugiau taip reikalingų paslaugų“, – sako Klaipėdos rajono savivaldybės vicemeras Vytautas Butkus.

Įstaigos veikloje iš viso dalyvaus 8 įstaigos, kurios pasirašė bendradarbiavimo sutartį – su Gargždų ligonine ir Pirminės sveikatos priežiūros centru, kurie nuo šiol vadinsis bendru pavadinimu, bendradarbiaus ir Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Paupių pirminės sveikatos priežiūros centras, Priekulės pirminės sveikatos priežiūros centras, UAB „InMedica“, taip pat VšĮ „Gyvenimo gija“ bei Klaipėdos universiteto ligoninė.

Ateityje Klaipėdos rajone bus teikiamos ir mobilios paslaugos arčiau namų ar namuose, plėtojamos slaugos paslaugos namuose, cukrinio diabeto slauga, dienos chirurgijos ir dienos stacionaro, reabilitacijos paslaugos. ●

L.S. INF.

Utenos ligoninėje nerimas dėl sprendimo sujungti Anestezilogijos ir Reanimacijos intensyvos terapijos skyrius į vieną. Situacijos spręsti į gydymo įstaigą vyko ir savivaldybės meras

Žiežirbos Utenoje: pritrūko komunikacijos iš vadovo

Keletas gydytojų skundžiasi dėl netikėtų pokyčių Utenos ligoninėje. Problemų židiny – Reanimacijos anestezilogijos skyriuje. Kai kurie čia dirbantys medikai nerimauja, ar gera mintis buvo sujungti Reanimacijos skyrių su Anestezilogijos. Kilęs šurmulys jau pasiekė savivaldybės tarybą, žiniasklaidą. Ligoninės vadovas Tomas Saladis patikina, kad sprendimas suderintas su steigėjas, restruktūrizacija vyksta sklandžiai.

Sima Kazarian

Praėjusią savaitę Utenos meras Marijus Kaukėnas darbotvarkėje visą dieną paskyrė Utenos ligoninei, į kurią atvykęs vaikščiojo po skyrius, kalbėjosi su darbuotojais ir kartu su vicemere Daiva Pečione bandė įsijausti į bendrą įstaigos situaciją.

Vizito priežastis – įkaitusi atmosfera Reanimacijos anestezilogijos skyriuje. Jo vedėja Aurelija Sacevičiūtė kreipėsi į savivaldybės tarybos Aplinkos apsaugos, socialinių sveikatos ir kaimo reikalų komitetą dėl informacijos trūkumo apie vykdomą skyriaus restruktūrizaciją. Šią situaciją komitetas narpliojo net kelių susitikimų metu.

Ligoninės vadovas T.Saladis patikino: dėl netikėtų susidariusių vidinių neramumų pacientai nenukentės. Skyriaus restruktūrizacija taip pat vyksta sklandžiai.

Neinformavo vedėjos

„Tai buvo ne skundas, o informacinis pranešimas komitetui“, – teigė Reanimacijos anestezilogijos skyriaus vedėja A.Sacevičiūtė. Ji padaryti paskatino nerimas dėl sprendimo sujungti Anestezilogijos ir Reanimacijos intensyvos terapijos skyrius į vieną. Ji abiem skyriams vadovavo.

A.Sacevičiūtė teigė, kad sužinojusi apie restruktūrizaciją bandė

„Kai kurie pakeitimai tikrai nebuvo tinkamai iškomunikuoti. Tai ir yra vienas pagrindinių klausimų, kurį kelia darbuotojai. Įpareigojome direktorių daugiau bendrauti tiek su skyrių vadovais, tiek su specialistais“, – teigė Utenos meras Marijus Kaukėnas.

diskutuoti su T.Saladžiumi, tačiau bendros kalbos nerado. „Dėl tolesnės komunikacijos su vadovu, aš, kaip vedėja, laikausi subordinacijos, kad kreipčiausi pirmoji, – sakė pašnekovė. – Kreipiausi į savivaldybės

tarybą dėl darbo organizavimo skyriuje. Ar atlikus restruktūrizaciją klaidingai, nekils problemų? Taip pat sakiau, kad reikėtų kalbėti su skyriaus darbuotojais, iškomunikuoti projektą ir tik tada jį tvirtinti. O mes buvome pastatyti prieš faktą. Sakiau tai ir merui. Ir kiti vedėjai dėl to pasiskė“, – teigė A.Sacevičiūtė.

„Lietuvos sveikatai“ pasiteiravus, ar dėl suirutės nenukentės pacientai, neišsė medikai, pašnekovė teigė nežinanti. „Savo planus norėčiau ramiai apsvarstyti, o kitų gydytojų planų nežinau, todėl negaliu atsakyti į šį klausimą“, – sakė ji.

T.Saladis: nėra priežasčių nerimauti

Ligoninės vadovas T.Saladis patvirtino, kad nepasitenkinimo priežastis tikrai yra Anestezilogijos ir Reanimacijos intensyvos terapijos skyrių jungimas į vieną. „Nors tokia struktūrai pritarė dalininkai – Sveikatos apsaugos ministerija ir savivaldybė, – vedėja yra dėl jos nepatenkinta. Ji surašė raštą, kuriame sukritikavo valdymo struktūrą“, – situaciją komentavo ligoninės vadovas.

Tai, kas vyksta dabar, jis vadina informaciniu karu. Tačiau mano, kad situacija išsprendės ir skyriaus veikla nenukentės. „Buvo atėję keletas gydytojų... Paaškinau viską žmonėms ir jie suprato, kad jokios problemos dėl restruktūrizacijos nėra ir

„Buvo atėję keletas gydytojų... Paaškinau viską žmonėms ir jie suprato, kad jokios problemos dėl restruktūrizacijos nėra ir nebus, niekas dėl to žalos nepatirs. Ir iš tiesų problemos nėra. Tai yra nuogąstavimai“, – tvirtina Utenos ligoninės direktorius Tomas Saladis.

nebus, niekas dėl to žalos nepatirs. Ir iš tiesų problemos nėra. Tai yra nuogąstavimai“, – tvirtina T.Saladis.

Jis pažymi, kad Utenos ligoninėje paslaugų apimtys, algos auga, įstaiga metus baigė pelningai, daugiau gydytojų ateina, nei išeina. „Pa-

lyginome pirmus šių metų keturis mėnesius su pernai ir galime pasidžiaugti, kad šiemet padaugėjo operacijų, didėjo gydytų pacientų, ambulatorinių konsultacijų skaičius“, – sakė vadovas.

Tačiau tiek jam, tiek merui M.Kaukėnui labiausiai galvą skauda dėl medikų trūkumo. „Net laboratorijoje, ir ten nuėjus jau kalbama apie į pensiją išėisiančius darbuotojus. Jei žmogus 75-erių metų dirba, nepriversi jo likti iki 90-ies“, – sakė M.Kaukėnas.

Merai: reikia komunikuoti

Pasiaiškinęs padėtį įstaigoje Utenos meras apibendrina, kad visi neramumai ligoninėje kilo dėl to, jog daliai medikų pritrūko informacijos apie vykstančius pokyčius. „Kai kurie pakeitimai tikrai nebuvo tinkamai iškomunikuoti. Tai ir yra vienas pagrindinių klausimų, kurį kelia darbuotojai. Įpareigojome direktorių daugiau bendrauti tiek su skyrių vadovais, tiek su specialistais“, – pasakojo M.Kaukėnas.

Jis pabrėžia, kad pokyčiai ligoninėje reikalingi. „Rugsėjį atvykęs dirbti vadovas rado 600 tūkst. eurų nuostolį, todėl teko imtis priemonių, siekiant stabilizuoti padėtį. Dėl to ir buvo padaryti struktūriniai pakeitimai, kuriuos jis suderino su mumis ir ministerija“, – pasakojo meras.

Pykčiai dėl pinigų?

Ligoninėje kalbama, esą šis konfliktas kyla ir dėl asmeninio intereso, nes dėl restruktūrizacijos gali sumažėti vedėjos alga, kuri vietoje dviejų skyrių lieka vadovauti vienam. T.Saladis patvirtino, kad skyriaus vedėjo atlygis mažėja. Kalbama apie pusės etato dydžio apmokėjimą.

Tačiau A.Sacevičiūtė tikina: rūpinausi ne savo alga. „Jei vyksta restruktūrizacija, norisi, kad būtų aiškiai išdėstyta skyriaus etatinė struktūra, kad darbuotojai žinotų, kur jie eina, ką dirba. O algų klausimas liko antroje dalyje, parašėse, iki to diskusijose nepriejome. Jei norėčiau užsidirbti, yra kitų ligoninių. Tai man nėra pagrindinis kriterijus“, – patikino skyriaus vedėja.

Paklaustas, ar įstaigos medikai gauna deramą atlygį, T.Saladis konkrečių skaičių neįvardijo, bet tvirtina, kad atlyginimai „konkurencingi“. „Nevardinsiu sumų, nes skiriasi žmonių krūviai. Tačiau jei jie būtų maži, nė vieno gydytojo čia nebūtų... Darbo sąlygos taip pat nėra kaip Lazdynuose, Santaros ar Kauno klinikose, kur anestziologas per visą naktį neturi kada atsisėsti, nes iš operacinės neišeina“, – kalbėjo T.Saladis ir pridūrė, jog operuoti naktį čia prisireikia kartą per savaitę ar dvi.

Merai M.Kaukėnas konkretesnis – kai kurie gydytojai į rankas gauna ir apie dešimt tūkstančių eurų.

Profsąjungos neįsitraukė

Iš viso Utenos ligoninėje yra keturių darbuotojų profsąjungos. Nė viena oficialiai neprisidėjo prie skundų.

Gydytojų profsąjungos pirmininkė Zina Žemčiugova teigia, jog „darbas vyksta kaip vykęs“ ir teigė nenorinti komentuoti šios situacijos. Sveikatos apsaugos darbuotojų profesinės sąjungos pirmininkė Laimutė Sirvydienė patikino, kad jos profsąjunga nuo šio konflikto atsiribojusi ir taip pat situacijos nekommentavo.

NUKELTA Į 10P.

Trijų dienų „Odontologijos ko atlaikytas! *Vivat!*

Praėjusią savaitę sėkmingai atlaikytas net tris dienas vykęs tradicinis tarptautinis Odontologų rūmų kongresas „Odontologijos kompasas 2024“. Šiomet jis bent keliskart ryškesnis, mat pergalių krepšelyje ir 20-ies veiklos metų minėjimas. Ta proga pristatytas Rūmų istoriją menantis dokumentinis filmas. Išrinkta nauja Rūmų taryba, kurios pirmininkės pareigas patikėta tęsti bendruomenės gerbiamai ir mylimai profesorei Vilmai Brukienei. „Nukirtome drakonui galvą, bet nežinome, ar rytoj neataugs devynios“, – apie nepriklausomybės kainą ir dėl to niekur nedingstantį budrumą kalbėjo tarybos pirmininkė, priminusi kelią, nueitą profesinės laisvės link.

Greta Vanagienė

Tarnauti gali tik laisvas žmogus

„Tampate dovana – šviesos kibirkštėle. Tai ne tik naujumas ir inovacijų diegime, ne tik karšti rinkimai ar debatai, bet ir didžiausia dovana – laiko dovana vienas kitam“, – šviesia kalba kongresą pradėjo kunigas Ričardas Doveika. Jo sveikinimas buvo skirtas odontologų bendruomenei priminti, kiek daug jos nariai reiškia vienas kitam, o svarbiausia – pacientui.

„Tarnauti gali tik laisvas žmogus, o vergai yra parklupdomi. Vergas visuomet ieškos būdų pašalinti vergvaldį, o tarnaujantis laisvėje niekada nematys grėsmės. Patarnavimas – žmoguje esantis aukščiausias laisvės ženklas. Laisvas tik tas, kuris moka patarnauti“, – sakė dvasininkas dėkodamas kiekvienam gydytojui odontologui, nešančiam šviesą, viltį, pasitikėjimą ir šypseną.

Salėje susirinkusiai bendruomenei dvidešimtmečio gyvavimo proga kalbą tęsė prof. V. Brukienė.

„Žmogaus gyvenimui 20 metų – gana nemažas amžiaus tarpnis, organizacijai – kūdikystė. Gaila, kad šis kūdikis, užgimęs drūtas ir sveikas, lauktas ir reikalingas, visus tuos dvidešimt metų buvo ujamas bei menkinamas. Tikiuosi tai mūsų besiformuojančios, bręstančios visuomenės laikinas požiūris pykti ant to, kuris yra sėkmingesnis. Pasiduoti negalime. Juk į salotas žaibas netrenkia“, – sąmoju dalinosi profesorė, priminusi, kad Odontologų rūmai – pirmoji medikų savivalda Lietuvoje, profesinės nepriklausomybės vėliavnešiai, kuriuos stebi farmacininkai ir medikai. Čia rūmų tarybos pirmininkė kolegoms linkėdama tvirtybės priminė dar vieną posakį: „Norėčiau, kad būčiau norėjęs daugiau.“

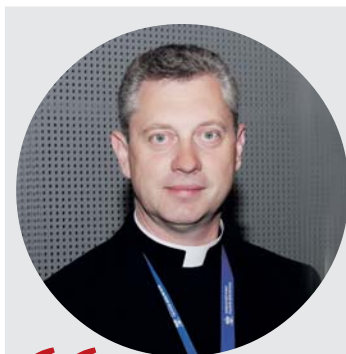
„Jei kada jausitės neįvertinti už atliktą darbą, nors įdėjote tiek daug, visuomet sakykite: „mes nuveikėme, mes atlikome“ ir pamatysite tikrąją savo vertę – būdami šeima nuveikiame žymiai daugiau. Linkiu mūsų organizacijai siekti maksimumo ir nenuleisti kartelės. Kad nereikėtų vieną dieną pasakyti: „norėčiau, kad būčiau norėjęs daugiau...“ – kalbėjo profesorė.

Lektoriai iš viso pasaulio

Šiomet „Odontologijos kompasas 2024“ kitoks ne tik dėl Odontologų rūmų 20-ies veiklos metų minėjimo. Kongresas ilgesnis nei įprastai, su unikaliomis gyvomis ir nuotolinėmis paskaitomis, aukščiausio lygio lektoriais

Druskininkuose prieš savaitę surengtas jau tradicija tapęs kongresas „Odontologijos kompasas 2024“

“

KUNIGAS

RIČARDAS DOVEIKA:

- Vergas visuomet ieškos būdų pašalinti vergvaldį, o tarnaujantis laisvėje niekada nematys grėsmės. Patarnavimas – žmoguje esantis aukščiausias laisvės ženklas. Laisvas tik tas, kuris moka patarnauti.

iš viso pasaulio. Odontologų mokslinės programos vadovas dr. Jan Pavel Rokicki sako, kad šių metų programą geriausiai apibūdino angliškasis žodis „diversity“ – įvairiapusiškumas.

Pranešimų programos tikslas – ne orientuotis į konkrečią sritį, bet paskaitas pritaikyti visiems. Tam tiks-

lui sulaukta lektorių ne tik iš Europos, bet ir Lotynų Amerikos bei Jungtinių Amerikos Valstijų. Tarptautinio lygio konferencijoje skaitytos paskaitos ne tik apie dantis ir jų atkūrimą, bet ir apie minkštųjų audinių plastiką, implantaciją, bendrines ligas, tokias kaip sąnario pakitimai, neurologija. Plačiai apžvelgtos burnos ertmės problemos, burnos ligos ir kaip galima pagelbėti pacientui.

Buvo ir bendrųjų paskaitų: kaip valdyti skausmą, emocijas, kaip gydytojui suvaldyti konfliktines situacijas su pacientais. Taip pat skaityti pranešimai apie rinkodarą ar kaip gydytojai galėtų geriau save pristatyti visuomenei. Taigi, įvairiapusiška mokslinė programa skirta ne tik gydytojams odontologams, bet ir dantų technikams, burnos higienistams bei odontologo padėjėjams.

Siekiant išvengti monotonijos, paskaitos paskirstytos po kelis konferencijų centrus. Be profesinių žinių įgijimo buvo galimybė apžiūrėti odontologinių prekių parodą. Kasmetinė kongreso dalyvė burnos higienistė Vita Starytė net pajaukavo nežinanti, ko daugiau parsiveža iš metų laukiamiausios profesinės šventės – žinių ar naujausios produkcijos.

Pristatytas dokumentinis filmas

Kongreso vyšnia ant torto – istorija apie idėją dėl geresnės bendruomenės ateities – dokumentinio filmo „Lietuvos Respublikos odontologų rūmai. 20 metų kartu“ premjera.

“

ODONTOLOGŲ RŪMŲ
TARYBOS PIRMININKĖ
PROF. VILMA BRUKIENĖ:

- Jei kada jausitės neįvertinti už atliktą darbą, nors įdėjote tiek daug, visuomet sakykite: „mes nuveikėme, mes atlikome“, ir pamatysite tikrąją savo vertę – būdami šeima nuveikiame žymiai daugiau. Linkiu mūsų organizacijai siekti maksimumo ir nenuleisti kartelės. Kad nereikėtų vieną dieną pasakyti: „norėčiau, kad būčiau norėjęs daugiau...“

„Tai filmas apie tuos herojus, kurie pirmiausia turėjo tvirtą stuburą, nenulenkę galvos, sugebėjo atsilaikyti ir iškovoti profesinę nepriklausomybę. Filmas apie tūkstančius herojų, kurie susirinko į pirmąjį visuotinį susirinkimą ir nedviprasmiškai išsakė valią, kad savivalda turi būti. Tai filmas apie aštuonis tūkstančius mūsų narių, kurie visus tuos dvidešimt metų tiesiog sąžiningai dirbo savo darbą ir buvo lojalūs organizacijai – neišsilakstė net pačiais jaudžiausiais laikais. O kaip sakė Žanas Žakas Ruso, sąžiningas kasdienių pareigų atlikimas reikalauja ne mažiau valios pastangų, negu herojiški žygiai ir tokiu būdu mes dar labiau pasitarnaujame visuomenei“, – filmą pristatė prof. V. Brukienė.

O susukti filmą – nemenka užduotis. Mat prie jo gimimo prisilietė kiekvienas rūmų istoriją kūręs gydytojas. Tai net dvylika valandų istorijos pasakojimų, sutilpusių į penkiasdešimt keturias juostos minutes.

„Mes iš Stomatologų sąjungos. Mes apie savivaldą kalbėti atėjome. Nuo to viskas ir užsisuko...“, – atmintyje įsirežiusiu istoriniu kadru filme dalinosi Gyvybės mokslų praktikos vadovas Andrej Rudanov. Pastarajam patikėta sukurti pirmąjį Odontologų rūmų įstatymą, pagal kurį šiems ir suteikta savivalda.

Buvusi Odontologų rūmų tarybos pirmininkė Anastazija Tutkuviene pažymėjo: odontologai – pirmieji medicinoje, kurie Lietuvai atgavus

Kongresas 2024

SVEIKINIMAS

Prezidentas
Gitanas Nausėda:

- Nuoširdžiai sveikinu 20-ies metų veiklos jubiliejus progą. Esate pirmoji medikų profesinės savivaldos institucija, siekianti tapti patikimu partneriu valstybės institucijoms ir odontologinės priežiūros įstaigoms, sprendžiant odontologinės veiklos organizavimo ir reglamentavimo klausimus bei formuojant nacionalinę politiką šioje srityje. Vertinu Jūsų iniciatyvas vykdyti

profilaktines programas, kuriomis siekiama pagerinti burnos sveikatą negalia turintiems asmenims, taip pat socialinių įgūdžių stokojantiems vaikams. Padėkos žodžio taip pat nusipelno Jūsų vizitai į Lietuvos regionus, kur vaikai mokomi prižiūrėti savo sveikatą, teikiamos konsultacijos, vykdomos edukacijos. Ne mažiau svarbi veiklos kryptis – nuolatinis rūpestis profesiniu odontologų mokymu, kvalifikacijos kėlimu ir profesine etika. Tai yra kelias, vedantis link visuomenės pasitikėjimo Jūsų profesijos atstovais ir tinkamo Jūsų veiklos įvertinimo. Linkiu ir toliau stiprinti profesinę bendruomenę, gerinti odontologijos paslaugų prieinamumą ir kokybę mūsų gyventojams, kartu su partneriais deramai rūpintis odontologinės veiklos pažanga ir jos socialiniais aspektais vietiniu, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu. Linkiu visiems Jūsų nariams kuo geriausios kloties ir profesinės bei asmeninės sėkmės. ●

“
BUVUSI ODONTOLOGŲ RŪMŲ TARYBOS PIRMININKĖ ANASTAZIJA TUTKUVIENĖ:

- Odontologai – pirmieji medicinoje, kurie Lietuvai atgavus nepriklausomybę kilstelėjo gydymo galimybių kartelę ir ėmė kurti individualų verslą – perėjo į privačią praktiką.

“
PROFESORIUS DR. GINTARAS JANUŽIS:

- Dabar organizuoti kongresą gerokai lengviau. O kai pradėjau rengti tokius renginius, buvo devyniasdešimt penktieji – negalėjai gauti nei tokio dydžio erdvių, nei... geriamojo vandens. Tradicijų ir supratimo apie tokius renginius tada nelabai buvo. Organizuoti „virtuvę“ turėjome patys, be jokio pagalbino serviso.

nepriklausomybę kilstelėjo gydymo galimybių kartelę ir ėmė kurti individualų verslą – perėjo į privačią praktiką. „Susidūrėme su reglamentavimo ir dokumentų pertekliumi, daugybė problemų ir kontrolės institucijų, o pagalbos nelabai buvo kur gauti...“ – pasakojo A.Tutkuvienė ir pridūrė, jog visa buvusi Stomatologų sąjunga laukė pokyčių. Šiandien prof. A.Tutkuvienė, prof. dr. Gintaras Janužis ir prof. Gintaras Juodžbalys vadinami trimis signatarais, atvedusiais Odontologų rūmus prie profesinės nepriklausomybės Olimpo. Prof. dr. G.Janužis sako, jog kurti

tokio pobūdžio filmus verta. Taip ne tik dar kartą suburi profesinę bendruomenę, bet ir atlieki visuomeninę pareigą – informuoti. O kasmetinis odontologų kongresas, jo žodžiais, – ne mažiau profesinio atsidavimo ir laiko reikalaujanti užduotis. „Dabar organizuoti kongresą gerokai lengviau. O kai pradėjau rengti tokius renginius, buvo devyniasdešimt penktieji – negalėjai gauti nei tokio dydžio erdvių, nei... geriamojo vandens. Tradicijų ir supratimo apie tokius renginius tada nelabai buvo. Organizuoti „virtuvę“ turėjome patys, be jokio pagalbino serviso“, – prisiminimais dalijosi pašnekovas. Šiandien jis didžiuojasi kongrese galėdamas pamatyti ir naująją, savo paties išaugintą medikų kartą. „Jau nemažai turiu buvusių savo mokinių profesorių“, – sakė pašnekovas ir pridūrė, kad viena jų – profesorė Vilma Brukienė!

KOMENTARAS

Buvęs Odontologų rūmų tarybos pirmininkas
Alvydas Šeikus:

- Esu dėkingas gyvenimui, kad pavyko jame sutikti dvi moteris – pirmąją rūmų tarybos pirmininkę docentę Anastasiją Tutkuvienę ir kol kas paskutinę – profesorę Vilmą Brukienę. Dėkingas, kad pavyko įsibrauti į jų vadovavimo tarpsnį. Atskrido du angelai – vienas Anastasijai, kitas Vilmai. Paukšteliai – visa mūsų bendruomenė. Norime, kad žinotumėte, jog esate mūsų visų širdyse. **Vivat!** ●

„Amžiumi manęs jie dar nepralenkė, o kompetencija – dalykas, kurį nuolatos reikia atnaujinti. Nelenktyčiau, o bendradarbiaujame, dalinamės žiniomis“, – teigė G.Janužis, kongrese kolegoms skaitęs mokslinį pranešimą apie dantų implantus ir jų sistemų pasirinkimą.

Išrinkti geriausi studentų darbai

Dar vienas prof. G.Janužio „kūdikis“ kongrese – jaunųjų mokslininkų darbų sesija. Jos metu išrinkti du geriausi žodiniai ir du geriausi stendiniai darbai. Geriausiu žodiniu pristatymu paskelbtas Vilniaus universiteto (VU) studentės Justės Gladkauskaitės darbas „Kavitadaksijos įpročio analizė tarp Vilniaus universiteto odontologijos studentų“. Geriausiu Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) studentų žodiniu darbu paskelbtas Martyno Venciaus ir Pijaus Belecko pranešimas „Dantų implantų įtaka statinio krūvio perdavimui į kaulą imituojančią medžiagą“. Geriausiu VU stendiniu darbu išrinktas Evos Novickaitės darbas „Ar pieninių dantų endodontinis gydymas turi įtakos apatinio žandikaulio kaplių pasvirimo kampui? Koherentinis retrospektyvusis tyrimas“.

IDOMU:

Odontologų rūmų istorija trumpai:

- Lietuvos odontologai – pirmieji medikai ėmęsi privačios praktikos, o Lietuvos odontologų iniciatyvinė grupė stengėsi, kad būtų sudarytos galimybės atsirasti Lietuvos Respublikos odontologų rūmams – pirmajai medikų profesinei savivaldos institucijai;
- 2001 m. spalio 11 d. - Lietuvos Respublikos odontologų rūmų įstatymo projektas įregistruotas Seime;
- 2003 m. gruodžio 18 d. priimtas Lietuvos Respublikos odontologų rūmų įstatymas;
- 2004 m. birželio 9 d. įvyko pirmasis visuotinis Lietuvos Respublikos odontologų rūmų narių susirinkimas, išrinkta Rūmų taryba, Garbės teismas, Revizijos komisija, patvirtinti pagrindiniai rūmų veiklos dokumentai, rūmų statutas, odontologų profesinės etikos kodeksas;
- 2004 m. liepos 1d. Lietuvos Respublikos odontologų rūmai registruoti Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre;
- Per 20 veiklos metų Odontologų rūmai tapo viena stipriausių organizacijų, turinčia 8 tūkst. narių, vienijančia gydytojus odontologus, gydytojus odontologų specialistus ir burnos priežiūros specialistus. Pelnytis pripažinimas ir tarptautiniu lygiu – narystės įvairiose tarptautinėse organizacijose ir pelno nesiekiančiose asociacijose. ●

Geriausiu LSMU stendiniu darbu išrinktas Anos Kostenkovos darbas „Daugiašaknio danties su endoperio patologija pulpos histologinis tyrimas: klinikinio atvejo pristatymas“. Laimėtojams įteiktos ne tik atminimo dovanos, bet ir nemokami kvietimai į kitąmet Odontologų rūmų organizuojamą tarptautinį kongresą „Odontologijos kompasas“.

Išrinkta nauja administracija

Trijų dienų renginys – ne tik apie profesinę šventę ir profesinį tobulėjimą. Odontologų rūmų narių įgaliotinių susirinkime išrinkta ir naujoji Odontologų rūmų taryba, Garbės teismas bei Revizijos komisija. Tarybos pirmininke vienbalsiai perrinkta prof. dr. Vilma Brukienė, vicepirmininke išrinkta Rima Adomaitienė. 2024-2028 metų kadencijos Odontologų rūmų taryba: Vilma Brukienė, Gintaras Janužis, Ričardas Kubilius, Rima Adomaitienė, Paulius Šeikus, Valė Žemaitė, Goda Gaigalė, Auristida Gerliakienė, Saulius Drukteinis, Dalius Sakavičius, Santa Miežinienė, Jūratė Žekonienė, Jurga Liatukienė, Kastytis Antanas Bušauskas, Povilas Kalesinskas, Povilas Kušlys, Gediminas Skirbutis, Rita Juchnevičienė, Daiva Mačiulienė, Jan Pavel Rokicki ir Vytautas Čeplauskas. Garbės teismą sudarys: Romas Abunevičius, Violeta Raslanienė bei Petras Ralys. Revizijos komisiją sudarys: Erminija Guzaitienė, Vilija Monika Bučienė-Jurgita Grabauskienė, Šarūnas Ratkus ir Vytautas Tamošiūnas. ■

Kongrese „Odontologijos kompasas 2024“ surengta jaunųjų mokslininkų darbų sesija. Jos metu išrinkti du geriausi žodiniai ir du geriausi stendiniai darbai. Suprantama, laureatais tapo Vilniaus universitete ir Lietuvos sveikatos mokslų universitete studijuojantys būsimieji gydytojai odontologai.

KOMENTARAS

Prof. Gintaras Juodžbalys:

- Būti laisvam – didžiausia vertybė, kurią gali turėti žmogus. Atsivėrus durims į pasaulį, turime galimybę sakyti tai, ką galvojame. Kitaip būtume verčiami eiti į kompromisus. Padaręs viena, neabejok, būsi verčiamas daryti ir

kita. Eikime geriausiu keliu – savivalda, kuri yra aukščiausia demokratijos išraiška. O kalbos, kad esame tik verslo dalis, tėra bręstančios visuomenės apendicitai, kurie kada nors išnyks. Mūsų virsmą pavadinčiau keliu, kuris teikia viltį. Jei suklupsiu, žinojimas, kad šalia eina gerbiama Vilma, Gintaras, Ramunė ir kiti, estafetę perims mūsų šeimos nariai, kelia saugumą. O realybėje taip ir yra – mūsų atliekamus darbus vėliau tęsia kitas komandos narys. Visiems linkiu sveikatos, nepaminti Hipokrato priesaikos ir užsitarnauti pacientų pasitikėjimą. Sąžiningumas ir pasitikėjimas – pagrindinės vertybės, kurios leis gyvenime sėkmingai eiti į priekį. ●

Pacientų skundai: formalaus atsakymo neužteks

Nukentėjusiems pacientams tvirtu užnugariu tampa jų organizacijos. „Pacientai mums skundžiasi dėl įvairių priežasčių – yra nepatenkinti paslaugų kokybe, siekia žalos atlyginimo, nes nukentėjo jų ar artimųjų sveikata, dažnai įvardijama netiksli diagnostika. Neretai skundų priežastimi tampa ir nepagarbus bendravimas“, – vardija POLA direktorė Neringa Čiakienė. Valstybinėje akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyboje įsigaliojo nauja pacientų skundų nagrinėjimo tvarka. Kokią naudą pajus pacientai?

Sima Kazarian

Kas keisis?

Dabar Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba (VASPVT) ne visais atvejais vykdys patikrinimus – dalį skundų grąžins dar kartą nagrinėti į skundžiamą įstaigą. Tarnybos direktorius Tadas Žentelis „Lietuvos sveikatai“ komentavo, kad tai gali siekti net 30 proc. visų atvejų.

T.Žentelis tikina: skundų teikimo tvarka pacientams nelabai pasikeis. „Pacientai kaip ir anksčiau visų pirma kreipsis į įstaigą, o jei gautas atsakymas netenkina – pas mus. Tuomet tarnybos vertinimo grupė išnagrinės situaciją. Matydami, kad iš įstaigos pusės liko neatsakytų klausimų, teiksime jai rekomendacijas, ką dar galėtų padaryti, kad išspręstų ginčą“, – pasakojo T.Žentelis. Jis atkreipė dėmesį, kad bus rekomenduojama ir pasikviesti pacientą atvykti gyvai, nes dažniausiai tokio kontakto trūksta – visi bendrauja dokumentais, susirašinėja.

Skundą pagal pateiktas rekomendacijas įstaiga turės išnagrinėti per mėnesį. Jei Akreditavimo tarnyba įvertins, kad tai atlikta tinkamai, procesas bus baigtas. „Jei ne, atliksime išsamų ASPP kokybės patikrinimą įprasta tvarka“, – paaiškino T.Žentelis.

Akreditavimo tarnybos vadovas atkreipia dėmesį, kad įvestais pakeitimais siekiama rasti greitesnius ir tairesnius sprendimus, mat senoji procedūra sudėtinga ir ilga. „Vien mūsų patikrinimas trunka iki aštuonių mėnesių, o jei procesas persikelia į teismus, terminai skaičiuojami metais. Tai – didžiulė našta ir mums, ir įstaiagai, ir pacientui“, – tvirtino jis.

Tampa neteisybės aukomis

Nukentėjusiems pacientams tvirtu užnugariu tampa jų organizacijos. Tokios pagalbos prireikė moteriai, kuri po onkologinės ligos ryžosi krūtų didinimo operacijai. Gydytojas patikino, kad ją visiškai kompensuoja ligonių kasa. Tačiau ligoninėje pacientės laukė akibrokštas – prieš pat vykstant į operacinę ji buvo paprašyta sumokėti už implantus.

Dėl šios situacijos ji kreipėsi į Pagalbos onkologiniams ligoniams asociaciją (POLA). Jos direktorė Neringa Čiakienė teigė, kad tokių atvejų, kai iš pacientų reikalaujama priemonių už nemokamai priklaus-

Akreditavimo tarnyba pastaraisiais metais gauna vis daugiau skundų iš pacientų. Panašu, kad jų pretenzijos dažniausiai ne iš piršto laužtos: net 70 proc. pasitvirtina. Absoliuti dauguma (apie 90 proc.) Akreditavimo tarnybos priimtų sprendimų nenuginčijami ir teismuose.

sančias paslaugas, – ne vienas.

„Šiose situacijose tiesą padeda rasti teisininkų. Valstybinės ligonių kasos įsiterpimas. Grąžinami pinigai ir atsiprašoma. Bet tikrai nematau, kad tokie dalykai daromi be administracijos žinios“, – sakė N.Čiakienė ir pridūrė, kad POLA jau daugiau nei penkerius metus teikia teisininko konsultacijas.

Ji pažymi – daugelis ieškančių teisybės ją randa, bet tai paprastai daroma ne dėl savęs, o kad kiti susiduriantys su ta pačia sistema nenukentėtų.

Akreditavimo tarnyba pastaraisiais

„Skundų teikimo tvarka pacientams nelabai pasikeis. Jie kaip ir anksčiau visų pirma kreipsis į įstaigą, o jei gautas atsakymas netenkina, pas mus. Tuomet tarnybos vertinimo grupė išnagrinės situaciją. Matydami, kad iš įstaigos pusės liko neatsakytų klausimų, teiksime jai rekomendacijas, ką dar galėtų padaryti, kad išspręstų ginčą“, – teigė Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos direktorius Tadas Žentelis.

metais gauna vis daugiau skundų iš pacientų. Panašu, kad jų pretenzijos dažniausiai ne iš piršto laužtos: net 70 proc. pasitvirtina. Absoliuti dauguma (apie 90 proc.) Akreditavimo

kaip padėti pacientui. Dažniausiai žmonės kreipiasi ne dėl medicininių priežasčių, o dėl registracijos, informacijos stygiaus. Sveikatos sistema pakankamai sudėtinga, tvarkos keičiasi, tad natūralu, kad pacientui reikia padėti susiorientuoti ir tam pakanka paprasto pokalbio.

Deja, pasitaiko lūkesčių, kurių patenkinti neįmanoma. Pavyzdžiui, kai pacientas nori patekti pas specialistą tą pačią dieną, atsisako laukti eilėje, nors medicinškai atvejais nėra skubus.

Įstaiga kreipia dėmesį ne tik į rašytinius skundus, bet ir į paliktus atsiliepimus internetinėje svetainėje ir kitur. „Analizuojame pacientų patirtis, kad kuo geriau atlieptume jų poreikius“, – teigė pavaduotoja kokybės valdymui.

Formalių atsakymų negana

Tačiau T.Žentelis teigia, kad šalies mastu gydymo įstaigos tikrai išsemia ne visas galimybes problemoms vietoje išspręsti. Jau pasitaikė keletas atvejų, kai praverė naujoji tvarka.

„Vienas tokių, kai iškilo klausimas, kodėl pacientui nebuvo sudaryta galimybė susipažinti su dalimi ligos istorijos. Kilo abejonių dėl gydymo – gal galėjo būti naudojami kiti metodai ir pan. Teikėme rekomendaciją leisti pacientui susipažinti su ligos istorija ir kartu aptarti gydymo eigą. Gal to užteks taikiai baigti ginčą, – svarstė T.Žentelis.

„Dar vienas atvejis, kai administracija nesigilino, kiek paciento skundas pagrįstas. Į jį tik atsakė, kad ir įstaiga, ir joje dirbantys gydytojai licenciją teikti paslaugas turi. Suprask, viskas gerai. Tačiau to negana. Tarnybos rekomendacija yra išsamiai atsakyti į paciento pateiktus klausimus, kaip įpareigoja įstatymas“, – atkreipia dėmesį VASPVT vadovas.

Vis dėlto kai kuriais atvejais asmens kreipimasis bus iškart nagrinėjamas Akreditavimo tarnyboje. „Visų pirma, jei bus duomenų dėl galimos žalos ar pavojaus paciento sveikatai, – informavo pašnekovas. – Antra, jei buvo pažeistos paciento teisės ir tai neigiamai veikia jo teisinį statusą. Pastaroji formuluootė reiškia, kad skundas bus nagrinėjamas pas mus, jei kyla pavojus, kad įstaigoje pacientas negalės apginti savo teisių. Trečias atvejis, kai įvykęs nepageidaujamas įvykis, įžvelgiamas sisteminis poveikis pacientų saugai.“

Mažiau sankcijų

Dėl naujos tvarkos gydymo įstaigoms mažės ir sankcijų. T.Žentelis teigia, kad kalbama apie dažniausią sankciją – įspėjimą. „Patikrinimų metu būdavo randami ne kritiniai pažeidimai, o vidaus tvarkos neatitikimai, kad įstaiga ko nors neužpildė, nepadarė, nepateikė. Tačiau neturėjome kito pasirinkimo tik rašyti įstaigai įspėjimą“, – pasakojo jis.

Dabar įstaigos galės pasitaisyti išvengdamos įspėjimo. „Kur padarytos klaidos, bet kokių atvejų nustatysime. Tik dabar atkreipsime dėmesį pirminėje stadijoje. Taip suteiksime šansą įstaigoms pašalinti pastebėtus pažeidimus. Tai yra pažangi priemonė – ne bausti, o leisti pasitvarkyti ten, kur galima tai padaryti“, – teigė T.Žentelis. ●

„Diskutavome ne su vienu vadovu, taip pat sveikatos apsaugos ministru, kad jei būtų sutaukinimo tarnyba, skundas gal toliau ir nenuieitų. Neretai žmonės tiesiog pasigenda rūpesčio iš įstaigos administracijos dėl padarytų klaidų, neapsižiūrėjimo“, – sako POLA direktorė Neringa Čiakienė.

tarnybos priimtų sprendimų nenuginčijami ir teismuose.

Nepasitiki vieni kitais

„Pacientai mums skundžiasi dėl įvairių priežasčių: yra nepatenkinti paslaugų kokybe, siekia žalos atlyginimo, nes nukentėjo jų ar artimųjų sveikata, dažnai įvardijama netiksli diagnostika. Neretai skundų priežastimi tampa ir nepagarbus bendravimas“, – vardijo POLA direktorė.

N.Čiakienė neabejoja, kad būtų naudinga, jei Akreditavimo tarnyba imtųsi savotiškos mediacijos tarp paciento ir įstaigos. „Diskutavome ne su vienu vadovu, taip pat sveikatos apsaugos ministru, kad jei būtų sutaukinimo tarnyba, skundas gal toliau ir nenuieitų. Neretai žmonės tiesiog pasigenda rūpesčio iš įstaigos administracijos dėl padarytų klaidų, neapsižiūrėjimo. Dažnai jaučiama nuoskauda, kuri baigiasi ir savotišku kerštavimu, kad kas nors neatsakė, neišgirdo, nenukreipė...“ – kalbėjo pašnekovė.

Pasitaiko neadekvačių lūkesčių

Kauno miesto poliklinikos direktoriaus pavaduotoja kokybės valdymui Loreta Marmienė teigia: „Gavę skundą visuomet ieškome,

MED+
MEDIKAMS

KONFIDENCIALI
psichologinė pagalba
medikams ir jų artimiesiems

E.Čaplikienė: jau matome šviesą tunelio gale

Nors Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros vadovė Eglė Čaplikienė įsitikinusi, kad reformos niekad neįvykdomos šimtu procentu, žmonėms su negalia, patikina, pagalba gerinama iš esmės. „Pirmąją pertvarkos bangą atlaikėme – jau matome šviesą tunelio gale“, – nuveiktais darbais džiaugiasi ji.

Lietuvos SVEIKATA

INTERVIU

- Žmonių su negalia reformos viena pagrindinių užduočių – vieno langelio principas – pasiteisino? Jau turite atsiliepimų?

- Vertinti reformos rezultatus ir išgirsti pirmuosius atsiliepimus apie vieno langelio principą dar anksti. Džiaugiamės, kad bent jau skundų nesulaukiame. Didžioji reforma buvo kuriama dėl žmonių su negalia, kad jiems galėtume suteikti pagalbą paprasčiau – jiems nereikėtų lakstyti po skirtingas įstaigas. Dabar žmogui su negalia paskambina savivaldybės darbuotojas, kuris išsiaiškina apie tokių paslaugų poreikį. Atrodo, taip ir turėtų būti. Tačiau anksčiau žmogus gaudavo sprendimą apie neįgalumą ir turėdavo pats brautis į savivaldybę ir ieškoti, kuo kas jam gali padėti. Kaip tai veikia ir kokie atgarsiai – racionalu bus aptarti po metų.

- Dabar kaip niekad su savivaldybėmis esate sąjungininkai...

- Su savivaldybėmis bendraujame ypač glaudžiai. Jos išlieka didžiausių paslaugų teikėjos, turi koordinuoti ne tik socialinę sritį, bet ir sveikatos, ugdymo. Tai – tikras iššūkis. Tam yra sukurti koordinatorių etatai. Tiesa, juos taip pat dar reikia išmokinti dirbti – kol kas jie kreipiasi į mus, nuo ko pradėti. Įsivažiuoti turime visi. Kai kurios savivaldybės

“ Su savivaldybėmis bendraujame ypač glaudžiai. Jos išlieka didžiausių paslaugų teikėjos, turi koordinuoti ne tik socialinę sritį, bet ir sveikatos, ugdymo. Tai – tikras iššūkis. Tam yra sukurti koordinatorių etatai. Tiesa, juos taip pat dar reikia išmokinti dirbti.

dar nesuradusios šių specialistų – yra tik paskelbusios konkursus.

- Didelės permainingos įstaigose dažnai prarandama darbuotojų gretos – bijoma iššūkių ir permainingų, o ir vilioja galimybė pasinaudoti išeitinėmis. Kaip po pertvarkos reagavo jūsiškiai? Ar daug jų netekote?

- Iš buvusios Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos, kurioje dirbo beveik 280 darbuotojų, išėjo apie trisdešimt, o iš Neįgalųjų reikalų departamento dėl pertvarkos neišėjo nė vienas, įskaitant ir pensinio amžiaus žmones. Nepasakyčiau, kad darbuotojai išsigančiodami pertvarkos. Jiems dar iki jos pradžios buvo organizuojami mokymai, kur viskas tinkamai išaiškinta ir pristatyta. Žinoma, buvo baimių, kaip susitvarkysime. Ypač padidėjo darbo krūvis – žmonės pajuto, kad dabar viskas yra kitaip. Džiaugiamės, kad pirmąją pertvarkos bangą atlaikėme. Praėjus pirmam ketvirčiui, jau matome šviesą tunelio gale.

- Ar su padidėjusiu darbo krū-

viu kilo ir atlyginimai?

- Nuo naujų metų atlyginimai visiems šiek tiek kilo. Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyboje jie buvo ypač maži... Nepasakyčiau, kad tai atbaido darbuotojus. Jų ieškome ir sėkmingai atsirenkame.

- Siekdami žmones su negalia labiau integruoti į visuomenę tur būt aktyviai bendradarbiaujate su kultūrinėmis organizacijomis?

- Aktyviai bendradarbiaujame su Kultūros ministerijai priklausančia buvusia Aklių biblioteka, kuri dabar tapo audiovizualine. Tačiau bendradarbiavimo sutartis esame pasirašę su visomis bibliotekomis. Matome, kad tai svarbu dėl kultūros integralumo ir informacijos prieinamumo žmonėms,

riai. Kelias savaites vystančią iniciatyvą „Due day“ organizuoja socialinė įdarbinimo agentūra SOPA. Tai gali tapti puikia proga susirasti darbą, pasimatuoti, ar ta sritis tau tinka, užmegzti naujų ryšių. Mes pasiūlėme septyniolika darbo vietų, kur būtų galima pašesėliauti, tarkime, teisės ir personalo skyriuje. O kitą savaitę ateis ir direktorės šesėlis. Dirbsime kartu.

Beje, dabar mūsų organizacijoje dirba apie devyni procentai žmonių su negalia, o nustatyta kvota – penki procentai. Nuo naujųjų metų valstybinėse įstaigose šis skaičius visur turės oficialiai būti devyni.

- Esu girdėjusi, kad kolegos į žmones su negalia žvelgia atlaidžiau, duoda mažesnę darbo krū-

bą kitomis valandomis, o kai kam pritaikyti aplinką – kad ir žemiau nuleisti durų rankeną. Nors organizacijos dabar stengiasi pritaikyti aplinką žmonėms su negalia, girdime skundų, kad ne taip, kaip turėtų. Taigi kviečiu konsultuotis su mumis!

- Paslauga aktyvi? Kaip atrodo konsultacija?

- Taip, pastaruoju metu labai! Turime elektroninį paštą kc@ndnt.lt, kur organizacijoms galima kreiptis, kaip įrengti darbo vietą, teatrą, ar ką nors kita. Koordinatorius nurodys tinkamą ekspertą, kuris pakonsultuos ir raštu, ir gyvai.

- Kaipgi situacija su mokyklų infrastruktūros pritaikymu, kai nuo rugsėjo oficialiai visiems

moksleiviams atviros visų ugdymo įstaigų durys?

- Prisidedame konsultuodami. Mokyklos, kurios renovuojamos ar modernizuojamos, turi gauti suderinimą su agentūra, kad projektas atitinka universalaus dizaino principus. Statybinės dalies netikriname. Pasižiūrime tik projektą, ir jam pritariame arba ne. Nors visos mokyklos turėtų atitikti universalaus dizaino principus, šandien tai nerealų. Bendrai galiu pasakyti, kad mokyklos atrodo varganai.

- Kas tuomet jas baudžia?

- Nežinau. Gal niekas? Mokyklos pritaikymas universalaus dizaino principui – brandumo požymis. Kitos gi sako: pas mus nėra vaikų su negalia. Bet gal yra tėvų su negalia, kurie taip pat nori, bet negali patekti į vaiko mokyklą? Vis dėlto didesnė problema – ne infrastruktūra, o mokytojo padėjėjo ir jo finansavimo trūkumas. Reforma niekur nebūna šimtu procentu. ●

KALBINO GRETA VANAGIENĖ

L.S. interviu

TVINKSNIS

NEEILINIS POSĖDIS

Sprendimą, ar perduoti valstybinės žemės sklypą Radviliškio rajone Vokietijos „Rheinmetall“ amunicijos gamykloi, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto taryba ketina svarstyti neeiliniame posėdyje birželio 13-ąją.

LSMU patvirtinto gavęs ir šiuo metu vertinantis Vyriausybės kanceliarijos raštą su nutarimo projektu, pagal kurį mainais už 340 hektarų ploto sklypo Kemėrų kaime, netoli Baisogalos, perleidimą valstybei mokyklai būtų suteikti kiti sklypai tame pačiame rajone.

„Vyriausybės nutarime įvardintas žemės sklypo paėmimas ir kitų suteikimas neabejotinai pareikalautų universiteto veiklos pokyčių, taip pat sukels nuostolių bei papildomų veiklos išlaidų tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu“, – teigė LSMU. ●

NAUJAS VADOVAS

Konkursą Valstybinės ligonių kasos (VLK) direktoriaus pareigoms užimti laimėjo ilgametę vadovavimo patirtį turintis Gytis Bendorius. Naujasis įstaigos vadovas pradės eiti pareigas birželio 17 d.

Turėdamas biomedicinos mokslų bei vadybos ir verslo administravimo kryptį aukštąjį išsilavinimą, G. Bendorius nuo 2004 m. vadovavo skirtingoms logistikos, gamybos, prekybos ir paslaugų įmonėms, nuo 2014 m. buvo rinktas į klinikinių tyrimų bendrovės „Biomapas“, finansų įstaigos INVEGA ir kitų bendrovių valdybas, nuo 2021 m. iki šiol vadovavo optikos tinklui „Optometrijos centras“. ●

AVARIJOS

Daugiau nei trečdalis gegužę registruotų eismo įvykių nulėmė susidūrimai su gyvūnais, tokių avarijų skaičius kasmet auga, teigia policija.

Kaip pirmadienį informavo Policijos departamentais, gegužę užfiksuotas 771 susidūrimas su gyvūnais, o tai sudaro 35 proc. visų eismo įvykių. Per šiuos eismo įvykius nukentėjo du žmonės.

Pernai tuo pačiu laikotarpiu užfiksuoti 750 susidūrimai su gyvūnais, tai sudarė 32 proc. visų eismo įvykių – tuomet taip pat buvo sužaloti du asmenys. ●

PAPLŪDIMIAI

Vilniuje šiemet veiks 14 viešųjų paplūdimių, šeštadienį pranešė sostinės viešuosius paplūdimius prižiūrinti įmonė „Grinda“.

Mėlynoji vėliava, rodanti aukščiausią tarptautinį paplūdimių kokybės ir aplinkosaugos ženklą, šią vasarą plevėsuos trijuose paplūdimiuose – Balsio, Žirmūnų ir Valakampių I-jame. Tai – vieninteliai Lietuvoje gėlavandeniai paplūdimiai, įvertinti pasaulyje atpažįstamu aplinkosaugos ir paplūdimių paslaugų kokybės ženklu.

Visuose sostinės paplūdimiuose įrengtos aktyvaus laisvalaikio erdvės su treniruokliais, paplūdimio tinklinio ar vaikų žaidimų aikštelėmis. Iškylių erdvėse sumontuotos stacionarios kepsninės ir iškylų stalai, dalis jų pritaikyta neįgaliesiems. ●

leškome geriausių rajono ligo

rodo Vilkaviškis

Veiklūs vilkaviškiečiai rodo pavyzdį, kaip tvarkytis ligoninėje. Metus baigė pelningai, dienos chirurgijos paslaugų suteikė daugiau nei planuota, o reabilituoti čia traukia net kitų miestų pacientai. Kaip įstaigai tai pavyksta? Jos vadovas Linas Blažaitis tvirtina, kad svarbiausia – nestovėti vietoje ir gebėti prisitaikyti tiek prie besikeičiančios sveikatos sistemos, tiek pacientų lūkesčių.

Sima Kazarian

Sėkmės raktai

Suvalkijos lygumose įsikūręs Vilkaviškis kiek daugiau nei dvidešimt kilometrų nutolęs nuo Marijampolės. Tačiau didesnio miesto kaimynystė nebaugina – rajono ligoninė pelningai vysto veiklą, savo sveikatą jai patiki ne tik šio, bet ir aplinkinių savivaldybių gyventojai.

Išsaugoti paslaugas, užtikrinti reikiamą medikų skaičių – iššūkis kiekvienai mažesnei ligoninei, todėl su direktoriumi Linu Blažaičiu, vyriausiąja slaugos administratore Roberta Suprikiene ir pavaduotoju medicinai Petru Arūnu Vaitiekūnu susėdame pasikalbėti apie Vilkaviškio sėkmės receptus.

Kaip ir kiekvienoje sėkmingoje organizacijoje, ligoninėje viskas prasideda nuo vertybių – požiūrio į santykius ir darbą. Ir vilkaviškiečiai tai puikiai supranta. Atramos, tvirtai laikančios ligoninę – tai tikėjimas jos ateitimi, noras daryti geriau, draugiškumas ir geras planas kiekvienai problemai.

R.Suprikenė pabrėžia, kad labiausiai pasiteisinanti taktika – darbas ne dėl akių ir atvirumas. „Kai atvyksta tikrintojai, kolektyvui visada sakau: niekada nenorėkite meluoti, nes vis tiek viskas išlįs. Jei ko nežinome, klausime, domėkimės, nes šie žmonės mums patarėjai“, – pasakojo pašnekovė.

Dienai X pasiruošę

„Reikia žengti koja kojon su laiku ir nebijoti pokyčių, – įsitikinęs ligoninės direktorius L.Blažaitis. – Jei gyvensime tuo, kas buvo prieš dešimt metų, niekur nenueisime.“ Viena iš pačių sudėtingiausių aktualijų yra šiuo metu Europoje, Ukrainos teritorijoje, vykstantis karas. Jo grėsmės negali ignoruoti ir Lietuva.

L.Blažaitis pasakoja, kad su kolektyvu jau apsitarė – niekur nebėgtų ir išsipildžius baisiausiam scenarijui liktų Vilkaviškyje. Jis pajuokauja: būtų Ispanijoje nė vienas neturi, o prie ginklo medikų niekas nestatys.

„Tą rytą ar vakarą, kai įvyks, eisime į darbą ir dirbsime čia. Mūsų, administracijos, rūpestis – užtikrinti darbo sąlygas chirurgams, terapeutams, laboratorijai; teikti elektrą, vandenį kilus pavojui...“ – pasakojo L.Blažaitis.

Ligoninė baigia įrengti dvi priedangas rūsiuose po septyniasdešimt kvadratinį metrų plotą. Jose bus higienos patalpos, rūbinė...

Įstaiga apskaičiavo, kad nutrukus elektros tiekimui energijos jiems užtektų kelioms paroms. Tai padės užtikrinti naujai įsigytas dyzelinis generatorius ir jau turimi saulės energiją įkraunami akumuliatoriai.

„Akumuliatoriai kraunasi nuolat ir nenaudojami jokioms kitoms reikmėms, išskyrus skubius atvejus, kai dingsta elektra. Elektra tiekama į svarbiausius skyrius: reanimacijos, operacinės, skubios pagalbos bei diagnostinius skyrius. Paskaičiavome, kad jei dirbtume maksimaliu pajėgumu, energijos pakaktų aštuonioms valandoms, jei naudotume tik dalį įrangos – iki paros ir daugiau. Išnaudojus šiuos resursus įsijungs dyzelinis generatorius, kuriam kuro yra trims paroms, bei susitarta dėl tolesnio tiekimo“, – pasakojo L.Blažaitis.

VILKAVIŠKIO LIGONINĖS DIREKTORIUS LINAS BLAŽAITIS:

- Ligoninėje svarbu ne tik išsaugoti paslaugas, bet ir investuoti į įrangą, be kurios jų atlikti tiesiog neįmanoma. Tai daroma kasmet įstaigos lėšomis bei panaudojant savivaldybės skiriamas lėšas.

Žalieji sprendimai

Beje, plėtoti žaliuosius projektus Vilkaviškio ligoninė pradėjo dar 2014 m. Dabar laukia kvietimų dalyvauti projekte saulės kolektoriams bei elektros akumuliatoriams. Tikimasi, kad tuomet 50 proc. visos energijos ligoninė gaus iš žaliųjų šaltinių. Dabar šis skaičius siekia 25 proc.

L.Blažaitis atskleidė, kad jau dabar šešis mėnesius per metus ligoninė viščiškai apsirūpina karštu vandeniu iš saulės energijos. „Jei kurią dieną saulės per mažai, karštą vandenį gamina šilumos siurbliai. Tik jei to nepakanka, naudojamas centrinis karšto vandens tiekimas“, – pasakojo direktorius. Šilumos siurbliais paruošiamas vanduo ir patalpoms šildyti.

Nors prieš daugelį metų įstaiga nepėjo į renovacijos traukinį, direktorius nepraranda vilties susitarti dėl pastato šiltinimo, kas dar labiau sumažintų energijos sąnaudas.

Kalbant apie žaliąsias technolo-

„Džiaugiamės, kad išlikome“, – apie Vaikų ligų skyrių sako jo siela – vedėja, gydytoja pediatrė Kristina Kubilienė, pelniusi Lietuvos pediatro titulą. Skyriuje yra aštuonios stacionaro lovos, kelios stebėjimui skirtos lovos. Čia teikiamos ir dienos stacionaro paslaugos.

gijas, ligoninė turi elektromobilį, dvi pakrovimo stoteles, kuriose transportą krauna ir darbuotojai.

Kraują reikia tausoti

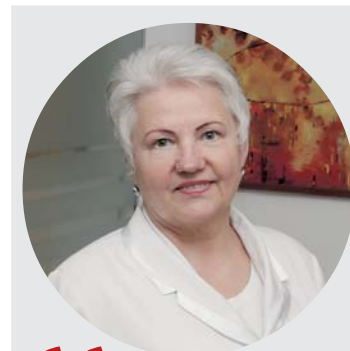
Įstaiga didžiuojasi, kad daugiau nei dešimtmetį čia praktiškai nelieta nepanaudoto kraujo, kurį tektų nurašyti. Už tai direktorius L.Blažaitis dėkoja vyriausiajai slaugos administratorėi R.Suprikienei, kuri daug stengiasi organizuodama darbą, kadangi kraujo komponentų poreikis įstaigai didelis: praėjusį mėnesį pacientams buvo perpilta 119 vienetų kraujo komponentų.

Kraują naudojame racionaliai, tačiau, norint tai pasiekti, reikia kruopščiai suderinti procesus, nes kraujo perpylimas gan sudėtingas procesas, apimantis daug grandžių, pradedant logistika, baigiant laboratoriniais tapatumo tyrimais ir pan.

Kokybiškos paslaugos

Pavaduotojas medicinai P.A.Vaitiekūnas pažymėjo, kad nors ligoninė teikia stacionarinės chirurgijos paslaugą, daugiausiai suteikiama dienos chirurgijos paslaugų. Pernai buvo gero kaimo viršytas jų skaičius, nei numatyta sutartyje su Teritorine ligonių kasa.

Tai lėmė sudarytos geros sąlygos pacientams, patogi registracijos tvarka. Vilkaviškio ligoninė regione garbės profesionaliai atliekamomis laparoskopinėmis, artroskopinėmis, lazerinėmis, traumatologinėmis, ginekolo-

VILKAVIŠKIO LIGONINĖS VYRIAUSIOJI SLAUGOS ADMINISTRATORĖ ROBERTA SUPRIKENĖ:

- Didžiuojamės, kad visos penkių skyrių slaugos administratorės turi universitetinį išsilavinimą. Daug dėmesio skiriame darbuotojų kvalifikacijai, organizuojame kursus, lektoriai kviečiami į ligoninę.

loginėmis ir kitomis operacijomis.

Be to ligoninėje teikiamos stacionarinės vidaus ligų, nervų ligų paslaugos. Yra modernus radiologijos skyrius, kuriame atliekami radiologiniai, ultragarsiniai, kompiuterinės tomografijos tyrimai.

Investicijos įrangai

L.Blažaitis teigia, kad ligoninėje svarbu ne tik išsaugoti paslaugas, bet ir investuoti į įrangą, be kurios jų atlikti tiesiog neįmanoma. Tai daroma kasmet įstaigos lėšomis bei panaudojant savivaldybės skiriamas lėšas.

Neseniai atnaujinta rentgeno aparatūra, jau suplanuotos lėšos kompiuteriniam tomografui, o prieš tris savaites pradėtas naudoti modernus endoskopas, kuriuo džiaugiasi Endoskopijų kabinete dirbantis personalas.

„Tai vienas moderniausių modelių, pasižymintis itin ryškiu vaizdu. Kai reikia stabdyti kraujavimą žarnyne, medikams visuomet didelis iššūkis staigiai atrasti vietą, iš kurios kraujas veržiasi. Šis aparatas leidžia tai padaryti greitai ir tiksliai – šviesos spinduliai net per krešulį parodo, kur vyksta kraujavimas ir galima nedelsiant jį stabdyti“, – pasakojo gydytojas R.Ramanauskas.

Pašnekovas pabrėžia, kad kolonoskopo pagalba galima aptikti net mažiausius polipus, pastebėti kraujagyslių pokyčius, kurie leidžia identifikuoti net plika akimi nematomus pakitimus“, – pasakojo gydytojas.

Turintiems siuntimą kolonoskopijos atliekamos su narkoze.

Stipri slauga

Tiek tarp savęs, tiek dalindamiesi atsiliepimais viešumoje pacientai dažnai atkreipia dėmesį į draugišką, profesionalią Vilkaviškio ligo-

lininių: pavyzdį

Vienas Vilkaviškio ligoninės pasididžiavimų – Fizinės medicinos ir rehabilitacijos skyrius. Jame daug dėmesio skiriama vandens procedūroms – ligoninė turi baseiną, povandeninio masažo vonias, perlinę vonią, Šarko dušą, kuris adatiniu principu masažuoja visą kūną.

Vilkaviškis, kaip ir kitos rajoninės ligoninės, neseniai atvėrė Geriatrijos dienos stacionarą. Pasirinktas nestandartinis sprendimas, mat jo patalpos yra buvusiamė Vaikų ligų skyriuje ir pritaikytos dviem reikmėms – senoliams ir ankstyvajai vaikų rehabilitacijai.

Vilkaviškio ligoninė apskaičiavo, kad nutrūkus elektros tiekimui energijos jiems užtektų kelioms paroms. Tai padės užtikrinti naujai įsigytas dyzelinis generatorius ir jau turimi saulės energija įkraunami akumuliatoriai.

lininės slaugytojas. Vyriausioji slaugos administratorė R.Suprikenė pasidžiaugė, kad šiai dienai įstaigoje jų pakanka, visos jos gyvena Vilkaviškio rajone. „Taip pat didžiujamės, kad visos penkių skyrių slaugos administratorės turi universitetinį išsilavinimą. Daug dėmesio skiriame darbuotojų kvalifikacijai, organizuojame kursus, lektoriai kviečiami į ligoninę“, – pasakojo slaugos vadovė.

Tiesa, nei ji, nei direktorius neignoroja fakto, kad ateityje, kaip ir visoje šalyje bus didelis slaugytojų trūkumas. Jie jau aptarė ką darys, kai ši problema palies Vilkaviškį: tuose darbuose, kurie nereikalauja medicininės kvalifikacijos – dokumentacijos tvarkymui ir panašiai, – slaugytoją gali keisti kitas specialistas.

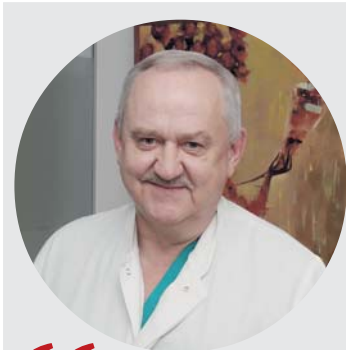
Dėl to ieškoma būdų, kaip slaugytojų darbą palengvinti. Jiems darbe padeda slaugytojų padėjėjai, specialios kėlimo, vartymo priemonės.

Senoliai ir vaikai – kartu

Vilkaviškis, kaip ir kitos rajoninės ligoninės, neseniai atvėrė Geriatrijos dienos stacionarą. Pasirinktas nestandartinis sprendimas, mat jo patalpos yra buvusiamė Vaikų ligų skyriuje ir pritaikytos dviem reikmėms – senoliams ir ankstyvajai vaikų rehabilitacijai.

L.Blažaitis teigia, kad taip nuspręsta norint nedidelėje ligoninėje efektyviau išnaudoti investicijas ir infrastruktūrą. Nereikia ieškoti atskirų patalpų, papildomų lėšų, kai tiek senjorams, tiek vaikams reikalinga panaši infrastruktūra: kineziterapijos salė, masažo kabinetas, multisensorinis kambarys.

Tačiau šią idėją įgyvendinti ligoninei pavyko tik po netrumpų diskusijų. „Pasaulyje seni žmonės ir vaikai vienoje vietoje yra gėris, o Lietuvoje kažkodėl į tai žiūrima skeptiškai. Tačiau mums pavyko suderinti reikalavimus, paskirstyti

VILKAVIŠKIO LIGONINĖS DIREKTORIAUS PAVADUOTOJAS MEDICINAI PETRAS ARŪNAS VAITIEKŪNAS:

- Nors ligoninė teikia stacionarinės chirurgijos paslaugą, daugiausiai suteikiama dienos chirurgijos paslaugų. Pernai buvo gerokai viršytas jų skaičius, nei numatyta sutartyje su Teritorine ligonių kasa. Tai lėmė sudarytos geros sąlygos pacientams, patogios registracijos tvarka.

laiką, srautus, kad galėtume teikti dvejopas paslaugas vienoje patalpoje“, – pasakojo L.Blažaitis. Jis skatina į medikus žvelgti su didesniu pasitikėjimu. „Tvarka reikalinga, bet ji neturi būti akla, ką nere-tai matome šiandien, kai dėl smulkių neatitikimų grasinama atskaitymais, gaishtamas tikrintojų ir pačių medikų laikas“, – pastebėjo pašnekovas.

Paslauga turi įsibėgėti

Geriatrijos dienos stacionare dirbanti gydytoja Lina Dubinskaitė yra vidaus ligų gydytoja įgijusi ir geriatrijos specializaciją.

Ji teigia, kad geriatrijos paslaugos tik įsivažiuoja, nes gydytojai dar nėra pripratę siųsti pacientų. Dėl to juos reikia supažindinti su naujomis galimybėmis. „Pacientai į geriatrijos dienos stacionarą gali būti siunčiami dėl įvairių geriatrinio sindromų – griuvimų, lėtinių skausmų, galvos svaigimo, rijimo ir kitų sutrikimų“, – vardijo gydytoja.

Skyriuje teikiamos paslaugos gali stipriai pagerinti būklę, padėti pratęsti visavertį gyvenimą. Sveikatą įvertina ir vieno žmogaus proble-

FIZINĖS MEDICINOS IR REABILITACIJOS SKYRIAUS VEDĖJA JOLANTA KONONENKAITĖ:

- Nenuostabu, kad turint tokią paslaugų gausą ir profesionalų komandą kreipiasi pacientai ir iš kitų miestų. Kasdien daugiau kaip 130 pacientų atliekamos fizioterapinės procedūros. Užimtumas didžiulis – laisvų vietų praktiškai nėra.

MAISTĄ GAMINA PATYS

Pernai Vilkaviškio ligoninė atsisakė maisto tiekėjų ir nuo rugsėjo maistą gamina patys modernioje virtuvėje. Tai leidžia užtikrinti žymiai geresnę kokybę. Pacientams patiekiamas keturiolikos dienų skirtingas meniu.

Maisto skyriaus vadovė Dalė Sakalauskiė pasakojo, kad naujoji virtuvė patogiai, automatizuota, pritaikyta personalo darbui. Yra įkurta jauki erdvė darbuotojams pietauti. ●

mas čia sprendžia specialistų komanda: kineziterapeutas, ergoterapeutas, slaugytojas, psichologas, socialinis darbuotojas.

Trumpai pakalbinome po mankštų į palatas grįžusius pacientus. Juozas (83 m.) atvyko pajutęs, kad tapo sunku išsitiesti, iškelti galvą, jei tenka ilgiau padirbėti susilenkus. Jam buvo pritaikyta mankšta, lašinama lašelinė, paskirtos ir kitos procedūros. Kitas pacientas, 69-erių metų Lionius šmaikstavo: „Ateiname, pasistipriname ir jaunėjame!“ Jis geriatrijos dienos stacionare įėgas atgauna po neurologinės ligos ir džiaugiasi, kad po procedūrų jaučiasi tikrai geriau.

Ligoniams po sunkių ligų, turintiems demencijos apraiškų yra įrengta virtuvėlė, kur jie galės atgaivinti prarastus maisto gamybos įgūdžius.

Ankstyvoji vaikų rehabilitacija

„Džiaugiamės, kad išlikome“, – apie Vaikų ligų skyrių sako jo siela –

vedėja, gydytoja pediatrė Kristina Kubilienė, pelniusi Lietuvos pediatrijos titulą. Skyriuje yra aštuonios stacionario lovos, kelios stebėjimui skirtos lovos. Čia teikiamos ir dienos stacionario paslaugos.

„Pastebime, kad vaikų skyrius mažuose miesteliuose politikai laiko nereikalingais, tačiau mes matome visiškai priešingą tendenciją. Per metus turime apie 500 ligonių, ambulatorinių – 3500. Tikrai labai daug. Jau šiemet yra 1300 besikreipusių ir dar 90 atvyko su siuntimais“, – vardijo K.Kubilienė.

„Mažieji pacientai čia apsilanko dėl įvairių priežasčių: karščiavimo, vėmimo, dusulio, plaučių uždegimo, naujagimių hipoglikemijos... Visų jų pirmas kelias – čia“, – patvirtino gydytoja.

„Nesvarbu, kad skyrius nėra didelis, ne gigantas... Kodėl visada turime orientuotis į ką nors didelį? Pas mus vaikai gauna tokios pat kokybės paslaugas kaip didesnėse ligoninėse, bet čia jiems jaučiau, arčiau namų, nėra didelių eilių. Būtų labai gaila, jei imtų ir pasirodytų, kad esame visai nereikalingi...“ – kalbėjo K.Kubilienė.

„Visada siekėme, kad vaikai, atėję į ligoninę, nebijotų, ir mums tikrai pavyko. Juokiamės, kad esame žaidimų kambarių konkurentai. Ne viena mama pasakoja, kad vaikai prašė čia atsivesti, jie visi nori pabūti ilgiau, pažaisti. Kaip mums tai smagu, neįsivaizduojate!“ – neslėpė džiaugsmo K.Kubilienė.

Skyriuje dirba ir du logopedai. „Eilės šių specialistų paslaugoms Lietuvoje nemažos, tačiau džiaugiamės, kad neturime jų mėnesiais. Be to, dirbame lanksčiai. Pirmiausia mums rūpi padėti žmogui“, – pasakojo K.Kubilienė.

Reabilitacijai siunčia ir klinikos

Dar vienas Vilkaviškio ligoninės pasididžiavimas – Fizinės medicinos ir rehabilitacijos skyrius. L.Blažaitis jį vadina mažąja sanatorija, kurią sukūrė šio skyriaus vedėja Jolanta Kononenkaitė.

Ji pasakoja, kad darbas skyriuje pacientų patogumui pradedamas jau prieš septintą rytą. Čia daromas limfodrenažas, mikrobangų terapija, teikiamos procedūros skausmui malšinti, kraujotakos, uždegiminių ligoms gydyti pasitelkiamos lazerinės procedūros, yra keli magnetiniai aparatai ir net atliekama akupunktūra. Kineziterapeutai dirba su technika „Redcord“, kuri veiksmingai mažina skausmą, gerina kraujotaką, padeda stiprinti raumenis.

„Įrangą perkame apgalvotai – atsižvelgiant į vyraujančius sutrikimus. Ne paslaptis, kad Lietuvoje tai – judėjimo ir kraujagyslių ligos“, – teigė J.Kononenkaitė. Daug dėmesio skiriama vandens procedūroms – ligoninė turi baseiną, povandeninio masažo vonias, perlinę vonią, Šarko dušą, kuris adatiniu principu masažuoja visą kūną.

„Nenuostabu, kad turint tokią paslaugų gausą ir profesionalų komandą kreipiasi pacientai ir iš kitų miestų. Kasdien daugiau kaip 130 pacientų atliekamos fizioterapinės procedūros. Užimtumas didžiulis – laisvų vietų praktiškai nėra“, – konstatavo skyriaus vedėja.

Paslaugų apimtys čia auga tūkstančiais kasmet. Štai fizioterapijos paslaugas 2021 m. čia gavo beveik 29 tūkst. pacientų, 2022 m. jau 32,5 tūkst., o pernai – 38 tūkst. Kineziterapiją 2021 m. gavo 15 tūkst. žmonių. Po metų šis skaičius pasiekė 19 tūkst., o pernai išaugo iki 21 tūkst. ■

POŽIŪRIS

Apie ponią Frustraciją Mortenson

Pavadinimas čia specialiai sumaitotas. Nes tokiu buvo ir tos ponios gyvenimas.

Aišku, jos pačios dar neatpažinote. Todėl padėsiu: rašinys yra apie Normą Jean Mortenson (arba Beiker). O jei paprasčiau ir suprantamiau – apie superžvaigždę ir ganėtinai nelaimingą moterį Merliną Monro. Bet... gal ne visai apie ją? Nes ne viena ponija lietuvaitė šiame pasakojime save ras.

Henrikas Vaitiekūnas

Trumpiausioji formulė (bandykime apsieiti be psichoterapeutų pavardžių) būtų tokia: Monro sindromas kamuoja tas, kurioms, atrodo, tik pavydėti būtų galima. Jos paprastai yra turtingos: jų namai išpuošti, automobiliai geresni nei vidurinėsios klasės piliečių, o ir kreditinių kortelių rankinėje dažniausiai ne viena. **Visuomenėje tokios pilietės žinomos, ir todėl su jomis pagarbiai, bent jau išoriškai, elgiamasi.** Jos yra dažnos glamūrinių TV laidų viešnios. Socialinių tinklų profiliuose turi

„Pagrindinis M.M. sindromo išaiškinimas sako, kad turtas, garbė, grožis, žinomumas, „fanų“ dėmesys ir kiti „privalumai“ dar negimę miršta, kai kelią jiems pastoja sielos tuštuma ir niekuomet nepatirtas laimės pojūtis.

daug sekėjų ir... tiek pat anoniminių heiterių. (Bet tokia yra ne vieno visuomenėje šiek tiek žinomo piliečio dalia, ir todėl su tuo tenka susitaikyti.) Monro sindromu apsikrėtusios dažnai kviečiamos į naujo restorano atidarymą. Kiek rečiau – į menines prezentacijas. Bet būna ir jose. O tie, kurie kviečia, dažnai net nenujaučia, kad Merlin Monro sindromas yra liga.

Taip ir prišliuožėme prie esminio klausimo: ar tikrai tai liga? (Jei nutarsim, kad liga, – ar išgydoma?) Ar užkrečiama? Kokie pagrindiniai jos simptomai?

Sunku patikėti, bet ilgą ir sąlyginai nenuobodų gyvenimą gyvenęs LT pilietis į ką tik pateiktus klausimus jums atsakys be papildomo pasirodymo ir... su lietuviškomis pavardėmis. Nes jos mūsų žiniasklaidoje kasdien mirga. Ponia Merilin sindromas patyrusiam ir neginkluotai akimi matomas.

Bet, neduok Die, kokią pavarde paminėti! Padarykite tai PATYS! O mes gudriai išsisuksim: viską suversim poniai M.M. Pasakosim apie ją, cituosim ją, o jūs nuspręsite, kiek tame pasakojime ir... apie jus.

Prieš pradėdami, – pagrindinis M.M. sindromo išaiškinimas sako, kad turtas, garbė, grožis,

žinomumas, „fanų“ dėmesys ir kiti „privalumai“ dar negimę miršta, kai kelią jiems pastoja sielos tuštuma ir niekuomet nepatirtas laimės pojūtis.

Monro sindromo kamuojamoji paprastai viską gyvenime turi. Išskyrus, laimę, džiaugsmą ir meilę. Nes tie dalykai už pinigų nenuperkami. Toliau, kaip ir žadėta, pačios M.M. pasisakymai. Tik gerai pagalvokite: apie ją tai ar apie jus?

„Kai reikia, galiu būti protinga, tačiau dauguma vyrų to nemėgsta“, – sakė M.M. herojė filme

„Džentelmenai renkasi blondines“. (Prisipažinkite: ir jūs taip galvojate.)

„**Aš tikrai stengiuosi ateiti laiku. Bet dalykai, verčiantys vėluoti, yra arba labai stiprūs, arba labai malonūs...** (Esu tikras, kad nuo dabar šioji frazė ir jums taps sava.)

„Geriau būti nelaimingai vienai, nei nelaimingai su kuo nors kartu.“ (Argi ne tiesa?)

Ir vainikuojanti frazė: „Turiu per daug fantazijų, kad galėčiau likti namų šeimininke“.

Citatos jums patinka. Tik jokių ligos požymių vis dar neaptinkate. Apie ką rašinys?

Apie sindromą, kuris pasireiškia tuo, kad turintys jį tarsi ir žino, kaip ir kodėl gyvena, tačiau yra nuolat nepatenkinti savo atvaizdu veidrodyje; savo vakarykščiu

vienas. Ir potraukis alkoholiui. Ir nebenoras matyti save veidrodyje.

(Bet pasitaiko ir noras nuolat save veidrodyje regėti bei bandymai pačiais brangiausiais būdais save „pagražinti“.)

Vis dar neigiate, kad tą sindromą turite? Tuomet atlikime dar vieną trumpą testą.

Ar kartais nesate toji pilietė, kuri ilgą laiką visokeriopais būdais stengėsi rasti artimą sielą, tačiau nei antrą, nei trečią kartą taip ir nepasisekė? Ar nebuvo įstrigusi ilgalaikiuose santykiuose, kurie jokio pasitenkinimo neatnešė? O gal ne kartą jau buvo taip, kad sėkmė, plaukusi tiesiai į rankas, prieš pat jūsų nosį nusuko kita kryptimi?

Paskutinis testo klausimas – pats lengviausias: ar seniai lindote į šaldytuvą pusę trijų nakties? (Mums atsakymų nereikia. Bet jei neigiamai atsakėte į paskutinįjį klausimą apie šaldytuvą, jūsų laukia papildoma užduotis internete sužinoti, kas yra Karpmano trikampis. Panagrinėkite jo mechanizmą. Ir kuomet jums paaiškės, kad kiekvienas M.M. sindromo „nešiotojas“ ant kupros dar tampo ir Karpmano trikampį (vienaime jo kampe – auka, antrame – persekiotojas, trečiame –

gelbėtojas), gal rasite ir sprendimą, kaip ne tik to trikampio, bet ir mūsų aptarinėjamo sindromo atsikratyti.)

Medikai, beje, teigia, kad sindromas – tikrai ne mirtinas ir po tam tikrų pastangų išgydomas. Tiesa, ne visada ir visoms pavyksta. Nes reikia sau „įkalti“ keletą nuostatų. Pavyzdžiui: įtikinti save, kad nesate neklystančioji ir kad keletą įsisenėjusių nuostatų (pavyzdžiui, dėl partnerystės) reikėtų pakeisti. Ir nustokite save lyginti su kitomis! Jūs esate jūs! Pati geriausia!

Ir jokios hierarchijos meilėje! (Vieną meilužių ponija M.M. vadino „mano Jėzus“. Tai – nedovanotina klaida su vienintele galima išeitimi: tuomet ir JIS privalėjo ją vadinti Marija. Bet gal šia tema nepiktažodžiaukim.)

Dabar darsyk pakelkite akis į pavadinimą. Jame įgirstas ir žodis „frustracija“. Kodėl jis ten? Todėl, kad primintume: kuomet, siekdami tikslo, susiduriame su kliūtimi, kurių neįveiksime ir suprantame, kad tikslai nebus pasiekti, – mus apima frustracija. Bet net ir iš šitos situacijos yra ne viena, o keletas išečių.

Ir jos tikrai ne tokios, kurias kelio gale pasirinko garsioji ponija Merlin Monro. ●

LIETUVA PER SAVAITĘ

Klaipėda: reikšminga sukaktis

Klaipėdos universiteto ligoninės (KUL) kardiologai mini reikšmingą sukaktį. Prieš 30 metų KUL filiale Jūrininkų ligoninėje buvo atlikta pirmoji širdies operacija – pusamžiui vyrui protezuotas aortos vožtuvas.

Nuo pat širdies chirurgijos sky-

riaus įsteigimo jam vadovaujantis širdies chirurgas Gediminas Kundrotas prisimena, jog ilgą laiką ši sritis laikyta išskirtine medicinos šaka, galima tik universitetuose, sutelkta profesorių bei akademikų rankose.

„Apie 90-uosius metus ėmė daugėti širdies operacijų. Pradėta lyginti širdies chirurgijos apimtis Lietuvoje ir Vakaruose. Susiklostė siekiamybė, kad milijonui gyventojų reikėtų maždaug tūkstančio širdies operacijų. Tuo metu Lietuvoje milijonui gyventojų teko gal 100 operacijų per metus. Tokioje aplinkoje Klaipėdoje kūrėsi nauja Jūrininkų ligoninė. Tuometinis jos vadovas Jonas Salyga turėjo viziją – sukurti naujo tipo daugiaprofilinę ligoninę, kurioje tarp kitų skyrių buvo numatytas ir širdies chirurgijos skyrius. Tokia idėja sulaukė palaikymo tarp mūsų mokytojų Vilniuje“, – pasakojo G.Kundrotas. ●

Šiauliai: atvyko „konsultacijų kabinetas“

Po pagrindines didžiųjų miestų aikštes keliaujantis „konsultacijų kabinetas“ apsilankė ir Šiauliuose, kur žiniomis ir patirtimis dalijosi įvairių sričių medicinos specialistai ir patys su vėžiu susidūrę pacientai.

Akcijos metu visus norinčius konsultavo Respublikinės Šiaulių ligoninės specialistai: onkologė chemoterapeutė Jūratė Liutkutė, Chirurgijos

skyriaus vedėjas gydytojas chirurgas Mindaugas Šatkauskas, Ausų, nosies, gerklės skyriaus vedėjas, gydytojas otorinolaringologas Darius Bajorinas ir Moters ir vaiko klinikos vadovė gydytoja akušerė ginekologė Monika Stasiūnaitė.

„Konsultacijų kabinete“ apsilankė keli šimtai šiauliečių, kurie išsinešė daugiau žinių ir pažadą naudotis atitinkamomis prevencinėmis programomis. ●

Vilnius: sezonas atidarytas su trenksmu

Vasaros sezonas Vilniuje atidarytas su trenksmu: antrąkart surengto Vilniaus šaltibarščių festivalio metu dalyviai tradiciškai leidosi čiuožykla nuo Bastijos kalno, dalyvavo šaltibarščių rekordų siekime, puošėsi originaliausiais kostiumais ir vasarą pasveikino tapdami rožinės šventės dalimi.

„Go Vilnius“ vadovė Dovilė Alek-

sandravičienė džiaugiasi, kad tiek rekordinį pasiekimą, tiek visą dieną trukusią festivalio programą sukurti padėjo didžiulis 200 partnerių būrys. Daugelis Vilniaus žymių vietų – Stiklių gatvė, miesto tiltai ir televizijos bokštas – buvo papuoštos rožine spalva, taip pat ryškiai rožinės festivalio partnerių kėdės puošė miesto peizažą, o rekordinį šaltos sriubos stalą padengė lietuviškas prekybos tinklas „Maxima“. ●

Žiežirbos Utenoje: pritrūko komunikacijos iš vadovo

Atkelta iš 3p.

Slaugytojų bei visų keturių įstaigos profsąjungų vadovė Raselė Andrijauskienė teigė, kad jos dėl direkto-riaus ar komunikacijos nepasiekė jokio skundai nei iš slaugytojų, nei iš ketvirtosios – Utenos reabilitacijos darbuotojų profesinės sąjungos.

„Buvo atvykęs meras, vaikščiojo po skyrius, klausinėjo, tačiau neturiu ką pakomentuoti, nes į mane, kaip slaugytojų profsąjungų vadovę, nė viena slaugytoja nei prieš tai, nei po to nesikreipė. Nei dėl blogo bendravimo, nei dėl nepa-

daraus elgesio, nei panašiai. Kiekvienas sprendžiame savo nuožiūra. Bet nemanau, kad kas nors yra labai blogai. Bent jau kalbant apie slaugytojas galiu tai pasakyti“, – teigė R. Andrijauskienė.

T.Saladis Utenos ligoninės vadovu pradėjo dirbti pernai rugsėjį. Iki tol yra dirbęs Sveikatos apsaugos ministerijoje, vadovavęs Švenčionių ligoninei, buvęs Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės direktoriaus pavaduotoju. Taip pat dirbo Biržų, Trakų, Ukmergės ligoninėse, Kauno klinikose, Vilniaus Centro poliklinikoje. ●

Visuomenės

sveikata

Pavojaus varpai dėl elektroninių cigarečių

Tarptautinis tyrimas parodė, kad Lietuvos moksleiviai įnikę labiausiai

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) tyrimas atskleidė, kad iš daugiau kaip penkiasdešimties valstybių Lietuvoje el. cigaretės vartoja daugiausiai vaikų. Mūsų ekspertus neramina ir tai, jog nepilnamečiai į dėl nikotino priklausomybę sukeliančius skysčius įpila papildomų psichoaktyviųjų medžiagų. „Dėl sintetinių kanabinoidų vartojimo išsivysto ūmios ir gyvybei pavojingos būklės: traukulių priepuoliai, psichozės epizodai, sąmonės netekimai“, – pastebi Respublikinio priklausomybės ligų centro (RPLC) Vilniaus filialo Ambulatorinio skyriaus vedėjas gydytojas toksikologas Haris Jakavičius.

Emilis Jakštys

Neraminančios tendencijos

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Visuomenės sveikatos fakulteto Sveikatos tyrimų instituto mokslo darbuotojas dr. Tomas Vaičiūnas pastebi, kad PSO tyrimas parodė realią šiandienos (penktą, septintą ir devintą klasių) moksleivių rizikingo elgesio situaciją. Jis įvardina kelis esminius Lietuvos vaikų rizikingos elgsenos pokyčius. Įprastų cigarečių vartojimas mažėja, o elektroninių auga. Be to, šiandien ne tik itin ženkliai pagausėjo el. cigarečių vartojančių nepilnamečių, bet ir pasikeitė vartojimo tendencijos lyties pagrindu.

„Paskutinį dešimtmetį rizikinga elgsena buvo labiau būdinga berniukams nei mergaitėms. Šiandien, ypač elektroninių cigarečių ir alkoholio vartojimo kontekste, merginos gan stipriai ima vyti vaikus. Pavyzdžiui, elektroninių cigarečių vartojimo atveju net susilygino (PSO duomenimis, 34 proc. berniukų ir 36 proc. mergaičių iki 15 metų rūko el. cigarettes – red. past.)“, – pastebi dr. T. Vaičiūnas.

PSO tyrimas atskleidė skaudžius Lietuvos vaikų rizikingos elgsenos rezultatus. Deja, bet beveik 60 proc. šalies penkiolikmečių yra bandę elektronines cigarettes. Įprastos cigarettes bandžiusių Lietuvos trylikamečių berniukų rodikliai, deja, didžiausi iš tyrimo dalyvavusių šalių. Beveik kas ketvirtas trylikametis berniukas bandė rūkyti įprastas cigarettes (24 proc.).

Įsipila kitų narkotinių medžiagų

Respublikinio priklausomybės ligų centro (RPLC) Vilniaus filialo Ambulatorinio skyriaus vedėjas gydytojas toksikologas Haris Jakavičius pastebi, kad psichoaktyviųjų medžiagų rinka sparčiai auga. Su itin išaugusiu vaikų ir paauglių elektroninių cigarečių vartojimu įvairios šalys susiduria skirtingu metu.

„Vienos valstybės elektroninių cigarečių bumą jau praėjo, o kitos galbūt dar praeis. Tikėtina, kad ir dabartinė elektroninių cigarečių populiarumo banga Lietuvoje praeis. Žinoma, jos niekur nedings. Rinkoje įsivertinusios elektroninės cigaretės joje ir išliks. Tiesiog sumažės vartojimas dėl tam tikrų griežtesnių apribojimų ir naujų populiarių psichoaktyviųjų medžiagų atsiradimo“, – komentuoja H. Jakavičius.

Jis pastebi, kad dėl el. cigarečių skysčiuose esančio nikotino medžiagos jas vartojančio žmogaus organizme formuojasi priklausomybė. Nikotiną vartojantiems paaugliams priklausomy-

PSO tyrimas parodė, kad tarp Lietuvos vaikų įprastų cigarečių vartojimas mažėja, o elektroninių auga

**RPLC VILNIAUS FILIALO
AMBULATORINIO SKYRIAUS
VEDĖJAS GYDYTOJAS
TOKSIKOLOGAS
HARIS JAKAVIČIUS:**

**- Priklausomybė nikotinui
organizme formuojasi kaip ir
kitoms psichoaktyviosioms
medžiagoms. Didžiausia
problema, kad dėl sintetinių
kanabinoidų, kurie vartojami
kartu su elektroninėmis
cigaretėmis, formuojasi ūmios
ir gyvybei pavojingos būklės.**

bės atsiradimo greitis ir rizika yra kur kas didesnė nei suaugusiems.

Pastarųjų metų nepilnamečių el. cigarečių vartojimo tendencijos neramina. Neretai į elektroninių cigarečių skysčius šie įsipila papildomų psichoaktyviųjų medžiagų.

„Priklausomybė nikotinui organizme formuojasi kaip ir kitoms psichoaktyviosioms medžiagoms, tačiau ūmių apsinuodijimų nikotinu beveik nematome. Didžiausia problema, kad dėl sintetinių kanabinoidų, kurie vartojami kartu su elektroninėmis cigaretėmis, formuojasi ūmios ir gyvybei pavojingos būklės: traukulių priepuoliai, psichozės epizodai, sąmonės netekimai. Priklausomybės sintetiniams kanabinoidams formuojasi greičiau nei nikotinui“, – pasakoja specialistas.

H. Jakavičius sako, kad pastaruoju metu RPLC Vilniaus filialo Ambulatoriniame skyriuje nepilnamečiai daugiausiai konsultuojami būtent dėl elektroninių cigarečių vartojimo. Dažniausiai renkamasi gydymo priemonių kombinacija: psichosocialinis, o esant poreikiui ir medikamentinis gydymas. Specialistai bendrauja ne tik su jais, bet konsultuoja ir tėvus.

Skyriaus vedėjas pastebi, jog keblu atskirti, nuo kurios psichoaktyviosios medžiagos – nikotino ar sintetinių kanabinoidų – vaikas priklausomas, todėl psichoterapinėmis priemonėmis kartu gydoma galimai abiejų priklausomybė. Pakaitinė nikotino terapija, deja, Lietuvoje nepilnamečiams nėra galima.

Nelegali rinka – dar viena problema

Dr. T. Vaičiūnas pastebi, kad nepilnamečiams naujas duris kenksmingiems gaminiams įsigyti atveria nelegali rinka. Pavyzdžiui, skelbimų portaluose sunku rasti įprastų cigarečių pardavimų skelbimų, bet įvairiausių nikotino turinčių tirpalų pasiūlymų apstu. „Kontrolės mechanizmų ten nėra. Dažniau-

**LSMU VISUOMENĖS
SVEIKATOS FAKULTETO
SVEIKATOS TYRIMŲ INSTITUTO
MOKSLO DARBUOTOJAS
DR. TOMAS VAIČIŪNAS:**

**- Lietuvoje alkoholio akcizų
didinimas sumažino alkoholinių
gėrimų įperkamumą. Šiuo
atveju, ypač kai matome, jog
nikotino gaminių vartojimas
itin plinta tarp mokinių, tai
galėtų būti viena politinių,
ekonominių priemonių, kuri
padėtų valdyti esamą situaciją.**

siai niekas nereikalauja pateikti pilnametystę įrodančių dokumentų. Šiandien į paštomatus parsisiusi daugiau negu paprasta“, – sako mokslininkas.

Nepilnamečius elektroninės cigaretės iš Kinijos pasiekia ir iš nelegalios rinkos, ir tiesiai iš el. parduotuvių. Nelegalioje rinkoje šie įsigyja sveikatai itin pavojingų medžiagų. „Kontroliuoti ten esančių cheminių junginių ir turinio tiesiog neįmanoma. Mes tikrai matome, kad gatvės rinkoje cirkuliuoja susintetinti, įprastų nelegalių psichiką veikiančių medžiagų poveikį mimikuojantys skystalai“, – problemą komentuoja dr. T. Vaičiūnas.

Jis teigia, kad edukacinio pobūdžio informacijos apie klasikinių ir naujoviškų tabako produktų poveikį sveikatai mums tikrai nestinga. „Homo sapiens tuo ir įdomus, jog ir turėdamas reikiamą informaciją vis tiek elgiasi nepalankiai sau. Ir kadangi žmonės sąmoningai neįvertina daromos žalos, nors apie ją žino, todėl, mano nuomone, turėtų įsikišti valstybinis reguliavimo mechanizmas“, – teigia dr. T. Vaičiūnas.

Jis įvardina efektyviausias valstybės kontrolės mechanizmo priemones: reklamos draudimą, gaminių prieina-

mumo ir įperkamumo mažinimą. „Reikia rimtai vertinti ir finansinių priemonių galimybių mažinimą. Ir jeigu šie produktai yra iš dalies legalūs arba legalūs su daline kontrole, tada jie turi tapti prabangos preke. Šiandien, deja, jų įperkamumas didelis“, – komentuoja mokslininkas.

Dr. T. Vaičiūnas primena, kad Lietuvoje alkoholio akcizų didinimas sumažino alkoholinių gėrimų įperkamumą. „Šiuo atveju, ypač kai matome, jog nikotino gaminių vartojimas itin plinta tarp mokinių, tai galėtų būti viena strateginių, politinių, ekonominių priemonių, kuri padėtų valdyti esamą situaciją“, – svarsto mokslininkas.

Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (NTAKD) Prevencijos skyriaus koordinavimo vedėja Aušra Želvienė taip pat pastebi sunkiai kontroliuojamos nelegalios rinkos problemą. Įstatymai draudžia nepilnamečiams įsigyti tabako gaminius, taip pat ir elektronines cigarettes. „Tačiau įvairių tyrimų rezultatai rodo, kad visgi vaikai ir paaugliai jų gauna. Departamentui kelia nerimą nelegali internetinė prekyba, kurią kontroliuoti yra sunkiausia“, – komentuoja A. Želvienė.

NTAKD ragina atkreipti dėmesį į PSO rekomendacijas. El. cigarečių prekyba nusprendžiančioms uždrausti šalims būtina griežtai įgyvendinti šį sprendimą, o leidžiančioms prekiauti el. cigaretėmis, kaip plataus vartojimo prekėmis, būtina turėti griežtą reguliavimo mechanizmą.

Tėvų atsakomybė

Gydytojas psichiatras Aleksandras Slatvickis teigia, kad apribojimais nepilnamečių vartojimo problemą vargu ar išspręs. Rizikingo elgesio modelius vaikai imliausiai perima iš tėvų. Tad pozityvus jų pavyzdys yra geriausia priemonė sumažinti nepilnamečių žalingą elgseną.

„Draudžiama vartoti alkoholį – paaugliai vartoja alkoholį. Draudžiama vartoti tabaką – paaugliai vartoja tabaką. Neįsivaizduoju, kokias priemones reikėtų taikyti, kad šios medžiagos nepatektų į paauglių populiaciją. Pavyzdžiui, guli tradicinių cigarečių pakelis, o aš porą cigarečių nukniaukiu iš tėvo. O ką mano tėvas skaičiuoja? Jis nepastebi, ar jų buvo penkiolika ar tryliką“, – komentuoja gydytojas psichiatras. Jis sako, kad šiandien elektroninės cigaretės tarp nepilnamečių madingomis tapo dėl kelių priežasčių. Išaugusį vartojimą lemia jų smalsumas, noras pritaikyti prie bendraamžių.

Vilniaus miesto vicemerė Simona Bieliūnė L.S. anksčiau pastebėjo, kad vaikų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo riziką didina jų buvimas miestuose suaugusiųjų po 22 valandos. Be to, neretai tėvai nepažįsta savo vaikų draugų tėvų arba net nežino su kuo šie leidžia laiką. Vaikų tėvų komunikacija stiprina psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos sritį. Vicemerė teigia, kad nors nemažai diskutuojame apie naujų psichoaktyviųjų medžiagų problemą, bet nepelnytai primirštame, kad Lietuvos vaikai linkę anksti bandyti ir alkoholį. ■

Nepilnamečių psichinė sveikata (ne)sulaukia pakankamai dėmesio

„Agresyvus ir destruktivus vaikų elgesys rodo tam tikrus nepatenkintus arba ne iki galo patenkintus jų poreikius“, – sako (iki)mokyklinio amžiaus vaikams ir jų tėvams skirtos pozityvios tėvystės ugdymo programos „Neįtikėtini metai“ vadovė Marina Mažonienė. Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto profesorė dr. Marija Jakubauskienė pastebi, jog suaugusiems diagnozuojami psichikos ir elgesio sutrikimai neretai pasireiškia dar nesulaukus pilnametystės. Tad verta skatinti vaikų bei paauglių psichinės sveikatos paslaugų plėtrą.

Emilis Jakštys

Prevenција vėluoja

M.Mažonienė pasakoja, kad iki mokyklinio amžiaus vaikų tėvai (taip pat tėvai ar globėjai) susiduria su rimtomis atžalų psichikos sveikatos problemomis. „Agresyvus ir destruktivus vaikų elgesys rodo tam tikrus nepatenkintus arba ne iki galo patenkintus jų poreikius; atspindi tai, ką vaikai mato aplinkoje. Ypač maži vaikai kartoją ir modeliuoja matomą elgesį. Todėl šiam principui skiriame daug dėmesio“, – savitiraščiu pasakojo vadovė.

L.S. SKAIČIUS

181

- tiek, SAM duomenimis, 1 tūkst. vaikų vidutiniškai tenka psichikos sveikatos centrų teikiamų paslaugų, 1 tūkst. suaugusiųjų jų tenka 404.

Ji teigia, kad šiandien ypač aktuali vaikų ir paauglių psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema suskubama spręsti tik po vartojimo fakto. Tačiau, pasak jos, prevencijos įdirbis galėtų prasidėti dar iki mokyklos suolo.

Tam pasitarnauja 16-oje Lietuvos savivaldybių visuomenės sveikatos biurų taikomas amerikiečių profesorės Carolyn Webster-Stratton modelis „Neįtikėtini metai“ (angl. Incredible Years). Ši pozityvios tėvystės programa šalyje veikia nuo 2019 m., o jos įgyvendintojas – Higienos institutas.

„Grupėse (ikimokyklinukų – red. past.) nebūtinai kalbame apie narkotikus ar alkoholį. Pastebime, kaip svarbu, ką dedame į organizmą – kalbame apie mitybą, vitaminus, vaistus. Pavyzdžiui, mokiname, jog negalima išgerti bet kiek paracetamolio tablečių. Arba, kad negalime suvalgyti viso buteliuko skanių vitaminų-meškiukų. Tai ir yra tam tikra prevencija“, – pasakojo M.Mažonienė.

Vaikų emocinės sveikatos problemos, anot jos, lieka tarsi kitų sričių dėmesio šešėlyje. „Mes, tėvai, žinome, ką turime daryti ir kur kreiptis, kai vai-

Nors iki 25 metų pasireiškia pusė visų psichikos ir elgesio sutrikimų, vaikų bei paauglių pacientų grupė vis tiek negauna pakankamai paslaugų

KOMENTARAS:

Pasaulio sveikatos organizacijos biuro Lietuvoje vadovė
Ingrida Zurlytė:

- COVID-19 pandemija tarptautiniu mastu neigiamai veikė ypač jaunų žmonių psichikos gerovę. Greita duomenų peržiūra, kurią atliko PSO kolegos, parodė, kad bent 64 procentai jaunų žmonių pažymi žemą psichikos gerovės lygį. Mažiau nei pusė jų optimistiškai žiūri į ateitį. Ir nors daugelyje

šalių savižudybių mažėja, kai kuriose šalyse jų ir savižalos daugėja, ypač tarp jaunų žmonių.

Psichikos sveikata yra itin svarbi asmens gyvenimo dalis, mat lemia gebėjimus priimti sprendimus, kurti santykius ir suprasti pasaulį. Vaikų ir paauglių gyvenimo įgūdžių ugdymas stiprina jų atsparumą rizikingam ir žalingam elgesiui. Vienas efektyviausių prevencijos priemonių – jaunuolių užimtumo skatinimas. Tiesa, vaikams ir paaugliams norisi daug ką išbandyti, todėl rizikingas elgesys gana paplitęs. Jo ištakos – šeimoje. Galbūt tai net ir savotiškas paauglių protestas.

Džiugu, kad Lietuvoje įgyvendinamos mokslo grįstos intervencijos. Programa „Neįtikėtini metai“ problemas sprendžia kompleksškai. Ne tik vaikų, bet ir tėvų problemas. Galbūt todėl ši intervencija ir patraukli. Juk ypač mažesniems vaikams, paaugliams santykiai šeimoje yra ypač svarbūs. ●

„Psichikos sveikatą lemiantys veiksniai – mūsų aplinka, darbas, mokykla, bendruomenė, finansinis saugumas, darbo bei mokymosi, ekonominės sąlygos, ankstyvos vaikystės patirtys. Veikiant būtent šiuos rizikos veiksnius, kalbame apie pirminę prevenciją“, – teigė Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto profesorė dr. Marija Jakubauskienė.

kai suserga vėjaraupiais ar gripu. Bet kur kreiptis, jeigu mano vaikas sunkiai užmiega arba jam nesiseka elgtis klasėje, kaip norėtųsi pedagogams ar tėvams? Tokios problemos kartais nuvertinamos ir tėvai net nežino, kur galėtų kreiptis“, – problemą savitiraščiu įvardijo M.Mažonienė.

Pasak jos, ugdant vaikus svarbus vaidmuo tenka suaugusiųjų komandiskumui. Į vaiko auginimą turėtų būti aktyviai įtraukti abu tėvai, seneliai, kiti artimieji. „Kaip viena mama sakė: programa išmokė mane su vyru kartu taikyti metodus. Iki tol buvo bėda: vienas – draudžia, o kitas – leidžia“, – kalbėjo vadovė.

Trūksta paslaugų

Dr. M.Jakubauskienė atkreipia dėmesį, kad beveik pusė suaugusiems nustatomų psichikos bei elgesio sutrikimų pasireiškia jiems dar nesulaukus pilnametystės. „Paauglystė yra tas galimybių langas, kada

galime taikyti intervencijas ir pagauti dar ne patologiiniame lygmenyje esančius tam tikrus sutrikimus ar sunkumus“, – pabrėžė mokslininkė.

Psichikos sveikatos ir elgesio sutrikimų bei sunkumų, kuriuos patiria ypač jauni žmonės, priežastys dažniausiai yra už sveikatos apsaugos sistemos ribų. „Psichikos sveikatą lemiantys veiksniai – mūsų gyvenama aplinka, darbas, mokykla, bendruomenė, finansinis saugumas, darbo bei mokymosi, ekonominės sąlygos, ankstyvos vaikystės patirtys. Veikiant būtent šiuos rizikos veiksnius, kalbame apie pirminę prevenciją“, – teigė M.Jakubauskienė.

Nepilnamečių psichikos sveikatos iššūkiai nagrinėti ir Seimo Sveikatos reikalų komiteto Psichikos sveikatos pakomitečio posėdyje. Sveikatos apsaugos ministerijos (SAM) Psichikos sveikatos skyriaus vedėjas Ignas Rubikas teigia, kad ministeriją inicijuoti reikiamus pokyčius skatina augantis vaikų ir paauglių psichikos sveikatos sunkumų bei sutrikimų skaičius ne tik pasaulyje, bet ir Lietuvoje.

„Vaikų ir paauglių psichikos sveikatos priežiūra neturi aiškaus organizavimo modelio, kuris leistų am-

„Agresyvus ir destruktivus vaikų elgesys rodo tam tikrus nepatenkintus arba ne iki galo patenkintus jų poreikius; atspindi tai, ką vaikai mato aplinkoje.“

bulatoriniame lygyje teikti pakankamai ir lengvai prieinamų paslaugų. Pavyzdžiui, šiuo metu psichikos sveikatos centruose vaikų ir paauglių psichiatro pozicija yra papildoma, o ne privaloma“, – posėdžio metu pastebėjo SAM atstovas.

Be to, nors iki 25 metų pasireiškia pusė visų psichikos ir elgesio sutrikimų, vaikų bei paauglių pacientų grupė vis tiek negauna pakankamai paslaugų. „Suaugusieji gauna per du kartus daugiau visų psichikos sveikatos centro paslaugų nei vaikai ir paaugliai, kalbant apie gydytojo psichiatro paslaugas – tris kartus daugiau negu vaikai: tūkstančiui asmenų vaikai gauna vidutiniškai 181 paslaugą, o suaugusieji – 404“, – skaičius vardijo I.Rubikas.

SAM siūlo steigti vaikų ir paauglių psichiatro vadovaujamas savarankiškas daugiadalykes vaikų ir paauglių psichikos sveikatos priežiūros komandas. Už atskirą vaikų ir paauglių prisirašymą galėtų būti skiriamas atskiras bazinis finansavimas. ●

jaunimo linija

8 800 28888 | www.jaunimolinija.lt

Profesijos

asas

E.Niparavičius: nuo pediatrijos iki geriatrijos... netoli

Elektrėnų ligoninės pediatras Edmundas Niparavičius neslepia: gydyti vaikus yra jo pirmoji ir didžiausia meilė. Vis dėlto šiandien jis vadovauja, kaip pats sako, su pediatrija daug bendro turinčiam Geriatrijos skyriui. „Nereikia gailėti vaikystės. Ji visuomet sugrįžta“, – juokauja skyriaus vadovas ir pasakoja, su kokiais iššūkiais susiduria darbiname kelyje.

- Jau beveik keturiasdešimt metų gyvenate ir dirbate tarp Vilniaus ir Kauno - Elektrėnuose. Niekada nesvarstėte keltis į didmiestį?

- Esu kilęs iš Radviliškio, o į Elektrėnus su žmona ir dviem vaikais atsikraustėme 1987 metais. Tuomet mums pasiūlė butą, įvertinome puikią strateginę padėtį, geras perspektyvas vaikams. Niekada nesvarstėme kraustyti į didmiestį. Ir dabar, jei pasiūlytų geriausias sąlygas Vilniuje ar Kaune, Elektrėnų nekeisčiau į jokią kitą miestą. Čia savo laiką galiu planuoti dviejų minučių tikslumu, puikus susisiektis, graži gamta.

- Beveik visą gyvenimą dirbate vaikų gydytoju. Su kokiais iššūkiais tenka susidurti, gydant vaikus?

- Iššūkių visuomet yra. Kartais suaugusiųjų gydytojai į mus žvelgia su užuojauta: kaip jūs ten ką matote, kaip jūs žinote...? Bet su laiku įgauni patirties, įgūdžių, nuojautą, tarsi trečią jausmą, pasufleruojantį, ką ir kaip daryti. Nepaisant to, kad darbas sunkus, jis visuomet įdomus. Nuolat kartoju, kad gyvenime nenorėčiau keisti dviejų dalykų - šeimos, kurią turiu, ir profesijos, kurią pasirinkau. Šiose srityse esu visiškai laimingas.

na močiutėlė sako: „Jūs čia stebuklą sukūrėte“. Džiaugiamės, kad atliepiame žmonių poreikį ir galime jiems suteikti profesionalią pagalbą.

Tuo pat metu sprendžiama ir socialinė problema. Pastebėjome, kad senjorai dabar turi daugiau stimulo išeiti iš namų, pasipuošti, „pravėdinti rūbus“, ateiti, pabendrauti tarpusavyje. Čia jie gauna karšto maisto, po pietų vėl tęsiasi procedūros.

Žinoma, nepaisant to, kad skyriuje viskas nauja, gražu, pasitaiko ir nepatenkintų pacientų: „Kodėl mūsų čiuziniai ne dormeo?“. Bet mes neimame į širdį, priimame senatvinio amžiaus žmonių kaprizus, palinksime galvomis.

- Kaip manote, ar sparčiai populiarėjančios geriatrijos paslaugos - senstančios visuomenės atspindys?

- Taip. Tai - ne tik Lietuvos, bet visos Europos problema. Elektrėnai - ne išimtis. Nors kažkada jie buvo laikomi jaunu miestu, statistika rodo, kad smarkiai senstelėjo ir stotelė tarp Vilniaus ir Kauno. Situaciją gelbėja tai, jog jaunos šeimos - matyt, dėl pigesnės žemės ar būsto - kuriasi Elektrėnuose, o dirba Vilniuje arba Kaune. Vis dėlto kasmet slaugos, o dabar ir geriatrijos paslaugų

Prestižinis apdovanojimas

Gegužės viduryje Šveicarijoje vykusios Europos insulto organizacijos konferencijos (ESOC) metu didžiausių Lietuvos insulto centrų komandai įteiktas prestižinis „Angels“ apdovanojimas.

ESOC - vienas didžiausių ir svarbiausių insulto problematikai skirtų renginių pasaulyje. Šiame konferencijoje dalyvavo beveik 5 tūkst. dalyvių iš daugiau kaip 40 šalių. Dauguma jų - gydytojai neurologai.

Konferencijos metu pristatomi naujausių tyrimų rezultatai, skaitomi moksliniai pranešimai, be to, tradiciškai vyksta Europos insulto organizacijos „Angels“ apdovanojimai, kurių metu pagerbiami labiausiai prie

insultą patyrusių pacientų priežiūros gerinimo prisidėję specialistai.

Lietuvos atstovų komandai apdovanojimas skirtas už nuo 2020 m. vykdomus insulto simuliacijos mokymus, skirtus Lietuvos bei užsienio šalių gydytojams neurologams ir kitų specialybių insulto komandų nariams.

Mokymuose dalyvavo specialistai iš Lietuvos, Ukrainos, Bulgarijos, Graikijos, Rumunijos, Sakartvelo, Armėnijos, Kirgizijos, Moldovos bei Vengrijos.

Mokymus rengė Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Neurologijos klinikos Neurologijos skyriaus vadovas prof. dr. Antanas Vaitkus, Kauno klinikų insulto sektoriaus vadovas prof. Vaidas Matijošaitis, Vilniaus universiteto (VU) Santaros klinikų Neurologijos centro vadovas prof. Dalius Jatužis bei Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės Insulto centro vadovas doc. Aleksandras Vilionskis.

„Tai geras pavyzdys, kaip skirtingų Lietuvos insulto gydymo centrų neurologai sugeba dirbti vienoje komandoje ir pasiekti gerų rezultatų. Tai tarptautinis mūsų patirties pripažinimas bei šalies garsinimas tarptautinėje arenoje“, - džiaugėsi doc. A.Vilionskis.

„Mūsų insulto simuliacijos mokymų komandos nariai labai dėkingi už visokeriopą pagalbą organizuojant mokymus LSMU Simuliacijos centro darbuotojams, LSMUL Skubios pagalbos skyriaus kolegoms, taip pat intervencinės radiologijos kolegoms. Tai - visų mūsų kolegų, atiduodančių dalelę savęs bendram tikslui, įvertinimas“, - antrino LSMU profesorius A.Vaitkus. ●

L.S. INF.

Gyvename globalizacijos laikais: nemaža dalis mūsų pacientų vaikų, anūkų yra išvykę, tad likusiuosius Lietuvoje dažnai aplanko vienatvės pojūtis. Mes matome, kaip jie liūdi ir ilgisi pamatyti artimuosius, pasikalbėti su vaikais, anūkais.

Kita vertus, kokiomis ligomis vaikai sirgo anksčiau, tokiomis serga ir dabar. Kardinalių pokyčių susirgimų paletėje neatsirado. Gal tik per pastaruosius porą dešimtmečių padaugėjo žarnyno ar virusinių infekcijų.

- Kaip vertinate sveikatos apsaugos ministro įsakymą, numatantį, kad nuo 2027-ųjų poliklinikose nebeliks gydytojų pediatrių, o jų pacientus perims šeimos gydytojai?

- Situacija bloga. Pediatrių poreikį turėtų nustatyti ne ministerija, ne savivaldybės, bet paklausa - ar jie reikalingi mūsų mažiesiems pacientams? Viskas turėtų spęstis natūraliai, o ne dirbtinai - kaip ir bet kurių kitų specialistų atveju. Jei tėvai nusprendžia vaikų pas pediatrą nevesti, jų mažėja savaime. O kol poreikis yra, pediatrai turi dirbti.

- Vietoje Vaikų ligų skyriaus Elektrėnuose įkurtas Geriatrijos skyrius, kuriam vadovaujate jau dvejus metus. Kaip įvyko ši permaina? Ir kaip Elektrėnai verčiasi be Vaikų ligų skyriaus?

- Vaikų ligų skyrius Elektrėnų ligoninėje ekonomiškai neišsilaikė,

DOSJĖ:

• 1975-1981 m. - Vilniaus universiteto Medicinos fakultete įgyta pediatro specialybė.

• 1982-1985 m. - paskirtas dirbti vaikų gydytoju Biržų rajone, Vabalninke.

• 1985-1987 m. - Kupiškio ligoninės Vaikų ligų skyriaus vedėjas.

• 1987-1992 m. - Elektrėnų vaikų sanatorijos vyr. gydytojas.

• 1992-2017 m. - Elektrėnų ligoninės direktoriaus pavaduotojas.

• 2017-2022 m. - Elektrėnų ligoninės direktorius.

• 2022 m. - dabar - Elektrėnų ligoninės Konsultacinės poliklinikos ir geriatrijos dienos stacionaro skyriaus vedėjas.

• 2022 m. suteiktas nusipelnusio sveikatos apsaugos darbuotojo vardas. ●

tad buvo uždarytas. Tačiau ne tiek svarbu, ar ligoninėje yra Vaikų ligų skyrius. Svarbiausia yra tai, kad ligoninėje prieinamos vaikų ligų gydytojo paslaugos. Aš konsultuoju į Skubiąją pagalbą atvykusius vaikus. Jų ligų gydymas yra mano pirmoji meilė. Buvau vaikų ligų gydytojas - juo ir likau. O vaikai, kuriems reikalingas gydymas stacionare, siunčiami į Trakų arba Vilniaus ligonines. Jų pasitaiko ištis mažai.

Gana simboliška, kad vietoje Vaikų ligų skyriaus dabar įkurtas Geriatrijos dienos stacionaras, o man tenka garbė jam vadovauti. Pediatrija ir geriatrija - netoli. Vaikystės nereikia gailėtis - ji visada sugrįžta (Juokiasi).

- Ar geriatrijos paslaugos Elektrėnuose populiarios?

- Skyriuje verda darbas. Dar balandį pacientus registravome birželio mėnesiui. Bet visi patenkinti. Vie-

poreikis didėja ir dar didės.

- Šiandien daug kalbama apie stresą ir jo poveikį sveikatai. Ką pastebite, dirbdamas su vyresnio amžiaus žmonėmis?

- Pastebėjau, kad vyriausi žmonės į viską žiūri daug protingiau, racionaliau, su mažiau emocijų.

Bet tik tai yra viena problema. Gyvename globalizacijos laikais: nemaža dalis mūsų pacientų vaikų, anūkų yra išvykę, tad likusiuosius Lietuvoje dažnai aplanko vienatvės pojūtis. Mes matome, kaip jie liūdi ir ilgisi pamatyti artimuosius, pasikalbėti su vaikais, anūkais.

Jiems reikalingas gyvas žmogus, kad būtų išklausyti. Senjorai ne tik apie ligas ir skausmus kalba, jie mums rodo nuotraukas, pasakoja apie mylimus žmones. Kadangi mūsų amžius panašus, be problemų randame bendrą kalbą (Juokiasi). Smagu jų veiduose matyti šypsenas, gerą nuotaiką. Ir man pačiam tada būna geriau - jaučiu, kad darome prasmingą, reikalingą darbą, ne vien tik vaistus lašiname. ●

KALBINO RASA KASPERAVIČIŪTĖ-MARTUSEVIČIENĖ

Svetur

JAV ligoninės ginasi nuo programišių

„Programišiams pavyks įžengti koją į mūsų teritoriją, bet jiems teks prasiskinti kelią pro mūsų gynybines užtvartas. Tada galime perimti iniciatyvą“, – sako Klivlendo klinikos vyriausiasis kibernetinio saugumo specialistas Vugaras Zeynalovas. Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV) daugėja kibernetinių atakų prieš gydymo įstaigas. Ekspertai diskutuoja apie gynybos ypatumus ir šių atakų poveikį sveikatos apsaugos sistemai.

Trokšta pasidaryti pinigų

Gegužę per šimtą JAV ligoninių vienijanti sveikatos sistemos organizacija „Ascension“ paskelbė, jog kibernetinės atakos sutrikdė dalies gydymo įstaigų darbą.

JAV gydymo įstaigas vienijančios organizacijos „Intermountain Health“ kibernetinio saugumo vyriausiasis specialistas Erickas Deckeris apibūdina skirtingas kibernetinių atakų rūšis: vienomis kibernetiniai nusikaltėliai siekia sukelti maksimalią žalą informacinei sistemai, o tada prašo išpirkos. O kitomis atakomis bando pagrobti įvairius jautrius duomenis.

Kibernetinio saugumo specialistai bando „įkirsti“ priešininko mąstyseną. Jie įvardija, kas nusitaikė į gydymo įstaigų informacines sistemas. „Tai yra nusikalstamos organizacijos, trokštančios pasidaryti sau daug arba tiek, kiek pavyks, pinigų. Sofistikuotos (pažangios) infrastruktūros pagalba jos apskaičiuoja ir vykdo ataką. Ši nebūtinai yra sofistikuota, tačiau naudojama metodologija ir nusikalstamų organizacijų bendradarbiavimo metodai gan pažangūs“, – komentuoja E.Deckeris.

Jis pasakoja, kaip dažniausiai kibernetiniai nusikaltėliai patenka gydymo įstaigos (ar kitos institucijos) informacinės sistemos vidun. Pasak E.Deckerio, programišiai atsiunčia sukurstotą elektroninį laišką su nuoroda, o vartotojui ją paspaudus kompiuterį užkrečia virusas. Kitas kelias – įvairių institucijų atstovais apsimetę sėkmingai informacinius duomenis stengiasi išpešti per pokalbį telefonu. Virusas į informacinę sistemą taip pat gali pa-

Gegužę per šimtą JAV ligoninių vienijanti sveikatos sistemos organizacija „Ascension“ paskelbė, jog kibernetinės atakos sutrikdė dalies gydymo įstaigų darbą.

tekti ir per užkrėstą programinę įrangą. Sukčiai gali įsilaužti ir dėl vartotojo prisijungimo prie nekontroliuojamų informacinių sistemų.

Kenkia įvaizdžiai

Klivlendo klinikos vyriausiasis kibernetinio saugumo specialistas V.Zeynalovas pabrėžia, kad kibernetiniai nusikaltėliai daro žalą ne tik pavienėms ligoninėms, bet ir sveikatos apsaugos sistemos įvaizdžiui bei tvarumui. „Kibernetinės atakos kelia problemų ne tik dėl prarastų duomenų. Dėl šių atakų gydymo įstaigos praranda pacientų pasitikėjimą“, – pastebi V.Zeynalovas.

Ekspertas įsitikinęs, kad kibernetinės atakos prieš gydymo įstaigas – neišvengiama, bet pakeliama šiuolaikinio pasaulio tikrovė: „Turime suprasti, kad programišiams, kaip ir karo lauke, pavyks įžengti koją į mūsų teritoriją. Tačiau jiems teks skinti kelią pro mūsų gynybines sienas. Tada galime perimti iniciatyvą.“

V.Zeynalovas pabrėžia nuolatinio gydymo įstaigų kibernetinio saugumo tobulinimo svarbą. „Iš esmės turime nulaikyti save, kol mūsų nemulaužė kas nors kitas. Jeigu žinosime savo silpnąsias vietas, galėsime jas sutvirtinti. Panašiai kaip ir mūsų kūno imuninė

sistema“, – pastebi ekspertas.

Pasak jo, Klivlendo klinikos kibernetinio saugumo specialistai stengiasi užtikrinti apsaugą beveik nepastebimai gydymo įstaigos darbuotojams. „Norime suteikti galimybę mūsų slaugytojams ir gydytojams daugiau laiko praleisti su pacientu, užuot nerimavus dėl slaptažodžių“, – darbo tikslus įvardijo V.Zeynalovas.

Galėtų prisidėti Vyriausybės?

JAV kibernetinio saugumo ekspertai pabrėžia, jog prie gydymo įstaigų saugumo plėtros galėtų prisidėti ir šalies Vyriausybė. V.Zeynalovas pastebi, jog finansinė pagalba kibernetinės gynybos diegimo ir plėtrai ypač svarbi mažoms ligoninėms. „Du su puse tūkstančio ligoninių turi mažiau negu po šimtą lovų. Jos nuogastauja dėl tų pačių problemų. Mes turime suremti pečių ir dalintis savosiomis gynybos strategijomis“, – kalbėjo ekspertas.

E.Deckeris primena, kad JAV prezidento Joe Bideno administracija ypač mažesnio biudžeto gydymo įstaigoms 2025-aisiais numatė skirti 1,3 milijardų JAV dolerių (apie 1,2 mlrd. eurų) pažangioms kibernetinio saugumo sistemoms diegti. Be to, šalies Vyriausybė taip pat galėtų kurti bendrą kibernetinės gynybos organizaciją tinklą. „Negalime pavieniui sustabdyti į mus nusitaikiusių organizacijų“, – svarstė ekspertas. Jis skatina gydymo įstaigas atlikti kibernetinių atakų pratybas. Ir nors ligoninių personalas veikiausiai nesusidurs su identiška repetuota problema, bet pratybos išlavins reikiamus operatyvaus reagavimo įgūdžius. ●

PARENGĖ EMILIS JAKŠTYS

PASAULIS PER SAVAITĘ

Prancūzija: streikavo vaistinininkai

Prancūzijoje vaistinininkai, pasipiktinę vaistų trūkumu, vaistinių uždarinėjimu ir nuogastavimais, kad vaistai gali būti parduodami internetu, prieš savaitę pirmą kartą per dešimtmetį surengė streiką.

Prieš savaitę, ketvirtadienį, Prancūzijoje nedirbo apie 90 proc. vaistinių. Siekdamas užtikrinti minimalų teisės aktuose reikalaujamą paslaugų teikimą, vietos valdžios institucijos nurodė, kad tam tikros vaistinės vis dėlto teiktų paslaugas.

Protestuotojai Tulūzoje, Nioje, Anžė ir Limože skandavo šūkius „Vaistinės pavojuje – grėsmė sveikatai“ ir „Kur amoksilinas?“, turėdami omenyje antibiotiką, kurio Prancūzijoje ne kartą yra pritrūkę.

Pasak vaistinininkų, jie nusivylę ne tik dėl vaistų trūkumo, vaistinių už-

darinėjimo kaimo vietovėse, mokymų reformos, bet ir atlyginimų bei darbo sąlygų.

Profesinių organizacijų duomenimis, per pastarąjį dešimtmetį Prancūzijoje uždaryta apie 2 tūkst. vaistinių. Šiuo metu šalyje yra apie 20 tūkst. veikiančių vaistinių. ●

Latvija: mokys valstybės gynimo

Nuo rugsėjo 1 d. Latvijos mokyklose bus dėstomas Valstybės gynybos kursas, pranešė „Current Time“.

Nuo 2018 m. šias pamokas moksleiviai galėjo rinktis savo nužiūra, mokykloms buvo palikta spręsti, ar įvesti tokias pamokas. Dabar jos bus privalomos.

Pagal naują mokymo programą numatyta, kad kursas truks dvejus metus ir apims tris svarbiausius dalykus: pilietinį aktyvumą akcentuojant patriotinį jaunimo ugdymą, valstybės gynybos sistemą ir įgūdžius, kurių prireiktų, jei Latvijai iškiltų grėsmė. Mokiniai bus mokomi orientuotis vietovėje, valdyti ginklus ir šaudyti bei teikti pirmąją pagalbą. ●

Čekija: privalomas tekstilės atliekų surinkimas

Čekijoje nuo kitų metų sausio mėn. bus įvestas privalomas tekstilės gaminių surinkimas. Savivaldybės turės įrengti vietas tekstilės atliekų išmetimui – panašiai kaip dabar šalinamos biologinės atliekos.

Kaip čekai perka drabužius ir ką apie juos žino, tyrė Mendelio uni-

versiteto mokslininkai. Rezultatai parodė, kad žmonėms trūksta žinių apie tai, kaip drabužiai gaminami ir kur jie atsiduria. „Tvarumą jie suvokia kaip rūšiavimą ir mano, kad jei apskritai rūšiuoja arba išmeta tekstilę į tekstilės konteinerį, tai yra gerai“, – aiškina Mendelio universiteto Rinkodaros ir prekybos instituto vadovė Lucie Veselį. ●

Vokietija: kilo dideli potvyniai

Vokietijoje per potvynius didelėje pietų dalyje žuvusių žmonių skaičius pirmadienį išaugo iki dviejų, radus dingusios moters kūną.

Praejusį savaitgalį pietinėse Bavarijos ir Badeno-Viurtembergo žemėse dėl nesiliaujančio smarkaus

lietaus kilo dideli potvyniai. Sutriko eismas, o pirmadienį neveikė tolimieji geležinkelio maršrutai į Miuncheną iš šalies šiaurės ir vakarų.

O.Scholzas lankėsi į šiaurę nuo Miuncheno esančiame Reichertšofene, kur susitiko su regiono pareigūnais, įskaitant Bavarijos gubernatorių Markusą Soderį.

Pastarasis sakė, kad padėtis išlieka įtempta, kai kur vanduo atslūgsta, o kitur kyla nauji potvyniai ir evakuacijos. M.Soderis pažymėjo, kad tikimasi, jog vandens lygis pakils Rėgensburgo mieste ir toliau Dunojaus upe.

Pasak O.Scholzo, „tai nėra tiesiog vienas įvykis, kokių būta per šimtmečius“, o pastaruoju metu pasikartojantys potvyniai rodo, jog „negalime apleisti užduoties sustabdyti žmogaus sukeltą klimato kaitą“. ●

Skelbimai

SKAITINIAI

Stefanie Stahl
[sileiskite savo vidinį vaiką

Pamatinis pasitikėjimas – laimingų santykių pagrindas. „Isileiskite savo vidinį vaiką“ – didelio skaitytojų dėmesio ne tik Vokietijoje, bet ir už jos ribų sulaukusi Stefanie Stahl knyga, „Spiegel“ bestseleris, išverstas į daugiau nei 30 kalbų. Lietuviškai taip pat išleista S.Stahl ir bendraautorės J.Tomuschat knyga „Šeimos lizdo šiluma – sparnai tėvams ir vaikams“. Kiekvienas žmogus trokšta būti priimtas ir mylimas. Vaikystėje įgytas pamatinis pasitikėjimas lydi mus visą gyvenimą. Tačiau ir skausmingi vaikystės potyriai giliai įsirėžia į mūsų atmintį bei sąmoningai veikia bendravimą su kitais žmonėmis. S.Stahl sukūrė veiksmingą darbo su vidiniu vaiku metodą: užmezgę su juo draugystę, galėsime sėkmingai spręsti konfliktus, kurti laimingesnius santykius ir rasti atsakymus į (beveik) visus klausimus.

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS REKOMENDACIJOS DĖL PARAMOS UKRAINAI

Lietuvos piliečiai, nusprendę savanoriškai vykti į Ukrainą, privalo savo veiksmus suderinti su Ukrainos ambasada Lietuvoje.

Rekomenduojame Ukrainos gyventojus remti būnant Lietuvoje

FINANSINĖ PARAMA
BLUE/YELLOW
Banko sąskaita: LT17 7300 0101 4089 4869
Bankas: Swedbank
Gavėjas: VŠĮ Mėlyna ir geltona
Mokėjimo paskirtis: PARAMA
Daugiau informacijos: www.blue-yellow.lt/lt/

AUKOK.LT
Trumpuoju numeriu 1485 – auka 5 eur.
Daugiau informacijos: www.aukok.lt

LDK BIRUTĖS KARININKŲ ŠEIMŲ MOTERŲ SĄJUNGA
Parama renkama Ukrainos karių šeimoms
Trumpuoju numeriu – 1484 auka 2 eur.
PayPal Sąskaita Nr. LT367300010002469222
Aukos paskirtis: Parama Ukrainos karių šeimoms
Kontaktinė informacija: parama@birutietes.lt

UKRAINOS NACIONALINIS BANKAS
EUR perlaidoms
Banko sąskaita: UA843000010000000047330992708
Gavėjas: National Bank of Ukraine
Gavėjo BIC: NBUAUAUXXX
IBAN DE05504000005040040066
Paramos paskirtis: for crediting account 47330992708
Banko gavėjo pavadinimas: DEUTSCHE BUNDESBANK, Frankfurt
Banko gavėjo BIC: MARKDEFF
Banko gavėjo adresas: Wilhelm-Epstein-Strasse 14,
60431 Frankfurt Am Main, Germany
Daugiau informacijos: www.bank.gov.ua

UKRAINOS AMBASADA PRAHOJE
Ukrainos ambasada Prahoje atidarė sąskaitą aukoti lėšoms, kurios bus skiriamos ginkluotei pirkti.
Gavėjas: Embassy of Ukraine in the Czech Republic
Adresas: Charlese de Gaulla 29, 160 00 Prague 6 Czech Republic
EUR IBAN CZ86 0300 0000 0003 0449 8127
BIC/SWIFT CEKOCZPP
Daugiau informacijos: www.supportukraine.cz

HUMANITARINĖ PARAMA
LIETUVOS RAUDONASIS KRYŽIUS
Kontaktai organizacijų, teikiančių humanitarinę pagalbą ukrainiečiams: www.redcross.lt

APGYVENDINIMAS/ TRANSPORTAS
STIPRŪS KARTU
Laikino būsto suteikimas ar kita pagalba, registruokitės: www.stipruskartu.lt

VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ
pagalbaukrainai@vilnius.lt

PAGALBA VAIKAMS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA
Norint globoti nuo karo Ukrainoje bėgantį (-ią) nelydimą nepilnametį (-ę) informacija: www.socmin.lrv.lt

GELBĖKIT VAIKUS
Parama Ukrainoje likusiems vaikams
Trumpuoju numeriu 1415, SMS žinutės tekstas: UKRAINOS VAIKAMS
Auka 10 eur. Daugiau informacijos: www.gelbekitvaikus.lt

PAGALBA GYVŪNAMS
Galintys priimti Ukrainos gyventojų augintinius, registruokitės: www.lietuvagyvunams.com arba www.ggi.lt

Lietuvos
SVEIKATA

Adresas:
Pamėnkalnio g. 23-1, LT-01113, Vilnius
tel.: 265 10 93
el.p.: administratore@lsveikata.lt

UAB “Lietuvos sveikata”

GENERALINĖ DIREKTORĖ
Jolanta Babiliūtė
8*685 30099

Vyriausioji redaktorė
Deimantė Gruodė
8*674 31648
vyr.redaktore@lsveikata.lt

Direktorė
Regina Stančik
8*652 44047
finansai@lsveikata.lt

Atsakingoji sekretorė ir www.lsveikata.lt redaktorė
Lina Toločkienė
8*699 66466
dizainas@lsveikata.lt

Publicum sanitas redaktorė
Greta Vanagienė
8*675 45321
greta@lsveikata.lt

Korespondentai
Sima Kazarian
8*626 73800
kazarian.sima@gmail.com

Emilis Jakštys
8*673 11394
emilis@lsveikata.lt

Rasa Kasperavičiūtė-Martusevičienė
8*616 16126
rasa@lsveikata.lt

Vytautas Paulius Rasokaitis
8*616 88934
vytautas.rasokaitis@gmail.com

Henrikas Vaitiekūnas
8*614 53747

Darius Indrišonis
8*692 54286

Jūratė Mazajeva (Klaipėda)
8*611 54760

Illustracijų skyrius
Vladislav Kizinevič
8*685 63331

Dizaino centras
Kristina Martinkienė
8*699 86006

Leidėjas
Uždaroji akcinė bendrovė
“Lietuvos sveikata”, SL 1631

Spausdino SIA “Poligrafijas grupė Mūkusala”

Perspausdinti straipsnį ar jo dalį galima tik gavus rašytinį redakcijos sutikimą.

Vėžiu serga kiti. mama

POLA
Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacija

Kaip Stalinas Lietuvos psichiatriją keitė

Pastaraisiais metais viešojoje erdvėje nesyk išsakytas susirūpinimas asmenų, susiduriančių su psichikos sveikatos problemomis, priežiūros būkle. Dalis visuomenės gan tiesmukai išsako norą, kad tokie asmenys būtų izoliuoti gydymo įstaigose – tarytum nesuprantant, kad Lietuvos ligoninės ne guminės, vietų skaičius jose ribotas ir šiai problemai būtinas kompleksinis sprendimas. Šis tekstas – žvilgsnis į pokario metus, kada vienas nutarimas iš Maskvos sukėlė sambrūzdį okupuotos Lietuvos sveikatos apsaugos sistemoje, privertė apie respublikos gyventojų psichinės sveikatos būklę informuoti patį Josifą Staliną – ir, žinoma, duoti jam priimti radikalų sprendimą.

Darius Indrišionis

Vienų kareivinių istorija

Teigiama, kad Kalvarijos mieste kareivinės įsikūrė dar XVIII a. pabaigoje. Visgi statinys, kuris vėliau taps šios istorijos ginčo objektu, Kalvarijoje atsirado pačioje XIX a. pabaigoje: 1898-1899 m. prie plento į Suvalkus buvo pastatytas kareivinių kompleksas, kuriame iki pat Pirmojo pasaulinio karo buvo dislokuoti įvairūs carinės Rusijos kariuomenės daliniai. Po šio karo Nepriklausomybę atgavusiai Lietuvai liko apgriuvęs karinis miestas. Nuspręsta, jog ši teritorija puikiai tiks psichiatrinei ligoninei įkurti – taip čia, Kalvarijoje, 1926 m. buvo atidaryta pagrindinė tuometėje Lietuvoje psichiatrijos ligoninė. Nepriklausomybės metais kompleksas buvo iš dalies atstatytas. 1940 m. Lietuvą okupavę sovie-

“Po karo, atgavus nepriklausomybę, Lietuvoje buvo žinomos dvi Kalvarijos. Žemaičių Kalvarija kvietė atvykti į savo didžiuosius atlaidus. O pasiūlymas atvykti į Suvalkų Kalvariją reiškę ne patį maloniausią komplimentą. Nes 1926 m. iš Tauragės į provinciją perkelta valstybinė psichiatriinė ligoninė ilgam laikui Kalvarijai suteikė tam tikras asociacijas. Nuotr. T.Sušinsko archyvas.

tai ligoninė, atrodo, nesidomėjo, tačiau po metų prasidėjusi nacių

okupacija Kalvarijos psichiatriinei ligoninei buvo lemtinga – pacientai buvo išžudyti, ligoninės neliko. Tiesa, ši tragedija nebuvo paskutiniu istorijos puslapiu: 1944 m. grįžus sovietams, Kalvarijos psichiatrijos ligoninė buvo atkurta. Lemtingi šiai gydymo įstaigai tapo 1950-ieji. Tų metų gegužės 30 d. SSRS ministrų taryba priėmė visiškai slaptą nutarimą, susijusį su Kalvarijos psichiatrijos ligonine. Išskirtinis slaptumas buvo ne šiaip – kalbėta apie pačią svarbiausią sovietijos gyvenimo sritį – karybą. Nurodymas iš Maskvos bylojo, jog psichiatriinę ligoninę iš Kalvarijos būtina skubiai iškeldinti – buvusios kareivinės turėjo vėl tapti esamomis: Užnemunės miestelin turėjo įsikelti kažkoks sovietinės armijos dalinys.

Kiek psichikos ligonių buvo pokario Lietuvoje?
Lietuvos SSR vadovų tokie Mask-

vos planai nepradžiugino, mat tai reiškę, kad per trumpą laiką respublikoje bus privalu organizuoti naują psichiatriinę ligoninę. Mečislovui Gedvilui, tuometiniam sovietinės Lietuvos metjerui, teko kreiptis į LSSR sveikatos apsaugos ministeriją, išsiaiškinti *status quo* ir pabandyti perkalbėti SSRS ministrų tarybos pirmininką – patį J.Staliną. Pirmieji M.Gedvilo argumentai buvo susiję su aprašomuoju metu išplėtotą Kalvarijos ligoninės infrastruktūra: teigta, kad 1950 m. ligoninėje buvo 500 lovų, planuota jų skaičių didinti iki 600, o per pastaruosius metus į jos plėtrą investuota maždaug pusė milijono rublių. Po to pereita prie bendros LSSR situacijos – be Kalvarijos tuo metu būta dar vienos psichiatriinės ligoninės Naujojoje Vilnioje. Ši buvo mažesnė – talpino tik 400 pacientų. M.Gedvilo žiniomis, esamas LSSR

psichiatriinių lovų skaičius buvo ryškiai nepakankamas – jo teigimu, Lietuvoje reikėjo mažiausiai 1,8-2 tūkst. lovų, skirtų psichikos problemų turintiems asmenims gydyti. „Vien tik Vilniaus ligoninėje registruojama nuo 10 iki 18 atsisakymų hospitalizuoti per dieną. Patalpų, į kurias būtų galima perkelti 500-600 psichinių ligonių iš Kalvarijos, nėra“, – rašė M.Gedvilas. „Visa tai prives psichiatriinę pagalbą respublikoje prie išskirtinai sunkios padėties“, – bandė jis aukščiausiai SSRS valdžiai įrodyti būtinybę išlaikyti Kalvarijos psichiatriinę ligoninę. Tiesa, prieš siunčiant minėtą laišką J.Stalinui, nuspręsta jį gerokai paredaguoti: M.Gedvilas visgi nesiryzo išvardinti visų paminėtų faktų. J.Stalinui nusiųstame rašte neliko informacijos apie kasdienius atsisakymus priimti į Vilniaus psichiatriinę ligoninę – matyt, LSSR ministrų tarybos pirmininkas nusprendė, kad tai diskredituotų jį patį. Įdomu ir tai, kad raštą J.Stalinui pasirašyti atsisakė LKP centro komiteto pirmasis sekretorius Antanas Sniečkus – jo pavardė dokumento projekte buvo, tačiau vėliau išbraukta: matyt, A.Sniečkus suprato, kad prašyti J.Staliną paaukoti SSRS karinius interesus vardan psichikos ligomis sergančių pacientų – reikalas beprasmiškas.

Didžiosios rokiruotės

Reikalas, panašu, ištis buvo beprasmiškas – ir 1950 m. birželio viduryje išsiųstas M.Gedvilo raštas SSRS ministrų tarybai buvo atmetas – J.Stalinas liko prie savo pozicijos ir nurodė sovietinės Lietuvos valdžiai vykdyti anksčiau duotą įsakymą. Tiesa, šis atsirašinėjimas leido LSSR vadovybei laimėti laiko – ir galutinis „Kalvarijos klausimo“ sprendimas buvo vykdomas tik 1950 m. lapkritį. Iki to laiko Ministrų taryba sugebėjo sukurti planą B: nurodyta 600 psichikos pacientų iš Kalvarijos perkelti į dvi naujai suorganizuotas psichiatriines ligonines – vieną Kaune, o kitą prie Kauno – Pažaislio vienuolyne. Tiesa, dėl pastarojo reikėjo sudėtingesnės kombinacijos: pasirodė, Pažaislio vienuolyne buvo įkurtas LSSR Centrinis valstybės archyvas – prieš įkeliant vienuolynan ligonius, kažkur reikėjo įkurdinti dokumentus. Archyvinės vertybės nuspręsta išvežti į Vilnių. Jos atgulė Trakų gatvėje buvusioje Vilniaus Pranciškonų bažnyčioje – archyvo funkciją šiai teko atlikti iki 1998 metų. Taip „Kalvarijos problema“ buvo išspręsta. Žinoma, šioje vietoje reikėtų susimąstyti apie kita – kokia tragiška aprašomuoju laikotarpiu buvo psichikos sveikatos priežiūra Lietuvoje, jei apie tūkstantį asmenų, kuriems dėl paūmėjusių psichinių ligų buvo reikalinga hospitalizacija, nebuvo priimami į ligonines dėl prastiausio fizinio lovų stygiaus. Pažiūrėjus į tai, galima suprast, jog dabartinė situacija – dar ne pati blogiausia: Lietuvos istorijoje yra buvę ir daug blogiau. ●

ORAI LIETUVOJE

KETVIRTADIENIS

PENKTADIENIS

Šeštadienį lietaus tikimybė išliks ir bus dar vėšiau, o sekmadienį sugrįš šiltesni ir sausesni orai.

Lietaus išvengti nepavyks, o karšti orai ims trauktis

Naktį tik kai kur, dieną vėl daug kur numatomas lietus.

ŠEŠTADIENIS

SEKMADIENIS

Naktį **+10.. +15** laipsnių
Dieną **+19.. +24** laipsniai

Naktį **+8... +13** laipsnių
Dieną **+15.. +20** laipsnių

Naktį **+7.. +12** laipsnių
Dieną **+15.. +18** laipsnių

Naktį **+10.. +14** laipsnių
Dieną **+19.. +24** laipsniai